

Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused
Kõrgem Sõjakool
Taktika õppetool

DENISS METSAVAS
2. suurtükiväe erialakursus

**VE NE FÖDERATSIOONI SUURTÜKIVÄE TAKTIKA ARENG
ESIMESES JA TEISES TŠETŠEENIA KONFLIKTIS**

Lõputöö

Juhendaja

Leitnant Kaarel Mäesalu

Tartu 2003

REFERAAT

Töö autor: Deniss Metsavas

Töö pealkiri: Vene Föderatsiooni suurtükiväe taktika areng esimeses ja teises Tšetšeenia konfliktis

Juhendaja: Kaarel Mäesalu, leitnant

Töö tüüp: Lõputöö

Lehekülgede arv: 29 lk

Kasutatud kirjanduse ja allikmaterjalide arv: 15

Jooniste arv: ei ole

Lisade arv: 6

Töö kirjutamise keel: eesti keel

Märksõnad: operatsioon, kaudtuletoetus, grupeerimine, lahingukogemus, Tšetšeenia relvastatud formeringud, tulepositsioon, taktika areng.

Teema valiku põhjendus:

Teema valik on tingitud sellest, et hetkel Tšetšeenia kogemus on kõige värskem näide Eestile sarnastes tingimustes toimunud / toimuvast sõjast. Eestis praktiliselt puuduvad materjalid, mis on seotud Vene Föderatsiooni suurtükiväe taktika arenguga nii esimeses kui ka teises konfliktis.

Teemat “ Vene Föderatsiooni suurtükiväe taktika areng esimeses ja teises Tšetšeenia konfliktis” ei ole enne teaduslikul viisil käsitletud. Kogu kaudtulega seotud valdkonna teemat on uuritud vähe. Seoses sellega, et tänapäeva lahingus on suurtükiväel üha suurem osakaal ja tähtsus, on vaja seda valdkonda korralikult uurida ja analüüsida, seda enam kui tegemist on Eesti potentsiaalse vastasega.

Uurimistöö objekt: Uuritav valdkond käsitleb Vene Föderatsiooni üldist ja eraldi suurtükiväe taktikat ja selle muutust esimese ja teise Tšetšeenia konflikti vahel.

Uurimistöö eesmärk: Selgitada välja kui palju ja millest sõltuvalt muutus Vene Föderatsiooni suurtükiväe taktika esimeses ja teises Tšetšeenia konfliktis.

Annotatsioon: Antud uurimustöös allikmaterjalide analüüsi põhjal selgitab autor kui palju ja millest sõltuvalt arenes Vene Föderatsiooni suurtükiväe taktika esimeses ja teises Tšetšeenia konfliktis. Allikmaterjalide analüüsi põhjal on läbi viidud uuring, mis hõlmab endas Vene Föderatsiooni üldise ja suurtükiväe taktikat kõigepealt esimeses konfliktis ja seejärel taktika arengut teises Tšetšeenia konfliktis. Kogu töö ulatuses on autor kasutanud interpreteerimise meetodit, kus igale peatükile järgneb kokkuvõte, millest lõppkokkuvõttes tehakse järeldused kogu uuritava valdkonna kohta.

Töös kasutatakse palju interneti materjale ning suur osa neist on pärit Eesti ida naabrilt. Seoses sellega peab mainima, et kõik töös toodud faktid (k.a. numbrilised andmed) ei pruugi olla kõige täpsemad. Samuti sõltuvalt Eesti sõjaväe terminoloogia ebatäpsusest ja terminite nappusest kasutab autor tema enda poolt kasutusele võetud termineid.

Esimeses peatükis tuuakse esile uurimustöö eesmärgid, määratlused ja piirangud ning tutvustatakse lugejat töös kasutatavate uurimusmeetodite ja allikmaterjalidega.

Teises peatükis käsitletakse Vene Föderatsiooni üldist taktikat esimeses konfliktis, võrreldakse seda VF lahingumäärustikega ning otsitakse vastust küsimusele – kas VF taktika oli esimese konflikti alguses määrustikupärane ning kas sellest võisidki olla tingitud nii suured kaotused inimeste ja tehnika osas?

Kolmandas peatükis saab lugeja ülevaate Vene Föderatsiooni suurtükiväe üldisest- ja mägede taktikast esimeses Tšetšeenia konfliktis. Näiteks tuuakse mõningad operatsioonid (Šali, Argun, Gudermes, Seržen-Jurta). Otsitakse vastust küsimusele – kas ka suurtükiväe taktika oli vastavuses lahingumäärustikega?

Neljandas peatükis käsitletakse Vene Föderatsiooni üldise taktika muutust, selle praktilist rakendamist teises konfliktis ning lahingutegevuse põhilisi etappe. Toodud näited luure-tuleoperatsiooni põhimõtete realiseerimisest.

Viiendas peatükis annab töö autor ülevaate Vene Föderatsiooni suurtükiväe taktika arengust teises Tšetšeenia konfliktis. Lisaks uuritakse selles peatükis suurtükiväe kasutamist rännakutel ja lahingutegevuses asustatud punktis.

Üldkokkuvõttes esitab autor vahejäreldeste põhjal oma uurimustöös selgunud ja äramärkimist vajavad tähtsamad järeldused.

SISUKORD:

REFERAAT	1
SISUKORD.....	3
LÜHENDITE SELGITUS.....	5
SISSEJUHATUS	6
1.UURIMISTÖÖ EELDUSED.....	8
1.1. Uurimistöö eesmärk.....	8
1.2. Probleemi määratlused ja piirangud.....	8
1.3. Uurimismeetodid.....	8
1.4. Allikmaterjalid.....	9
2. VENE FÖDERATSIOONI ÜLDINE TAKTIKA I KONFLIKTIS.....	10
2.1 Üldine taktika.....	10
2.2 Järeldused.....	13
3. VENE FÖDERATSIOONI SUURTÜKIVÄE TAKTIKA I .KONFLIKTIS	14
3.1 Üldine taktika (Šali, Arguni ja Gudermesi hõivamise näitel)	14
3.2 Suurtükiväe taktika mägedes (Seržen-Jurta operatsiooni näitel)	19
3.3 Järeldused	20
4. VENE FÖDERATSIOONI ÜLDINE TAKTIKA II KONFLIKTIS.....	22
4.1 Lahingutegevuse põhilised etapid	22
4.1.1 Esimene etapp – Õhukampaania – September 1999.....	22
4.1.2 Teine etapp – Maismaakampaania – November 1999.....	23
4.1.3 Kolmas etapp – Võitlus mägedes – November 1999 – Veebruar 2000.....	24
4.2 Luure-tuleoperatsiooni põhimõtete realiseerimine	25
4.3 Järeldused	27
5. VENE FÖDERATSIOONI SUURTÜKIVÄE TAKTIKA II KONFLIKTIS.....	29
5.1 Suurtükiväe grupeeringu moodustamine.....	29
5.2 Suurtükiväe kasutamine üldvägede koondiste ja üksuste rännakutel ning paigutamisel koondumisaladele.....	29
5.3 Suurtükiväe kasutamine lahingutegevuses asustatud punktis.....	30
5.3.1 Koostöö ja juhtimise organiseerimise.....	30
5.3.2 Suurtükiväe lahingukasutamine.....	31
5.3.3 Suurtükiväe ülesanded.....	32
KOKKUVÕTE	34
КРАТКОЕ ОБОБЩЕНИЕ	36

KASUTATUD KIRJANDUS JA ALLIKAD.....	38
LISAD	40
Lisa 1. Esimese Tšetšeenia konflikti alguses Vene Föderatsiooni vägede grupeeringu koosseis	40
Lisa 2. Groznõi. Olukord linnas 16. augustiks 1996.....	41
Lisa 3. Tšetšeenia kaart.....	42
Lisa 4. Tšetseenia kaart.....	43
Lisa 5. I konflikti ajalugu.....	44
Lisa 6. Olukord Tšetšeenias esimese konflikti alguspäevadel.....	45

LÜHENDITE JA MÕISTETE SELGITUS

TRF – tšetšeenide relvastatud formeeringud (tšetšeenide erinevate suurustega lahinguüksused)

TT – tankitõrje

OMON – miilitsa eriüksus (vene. k. *Otrjad militsii osobogo naznatsenija*)

STV - suurtükivägi (erinevates kontekstides: suurtükiväe)

MP - miinipilduja

ÕT – õhutõrje

VF – Vene Föderatsioon(-i)

GRUPEERING – erineva suurusega väekoondis (vene. k. *gruppirovka*)

KAUDTULI - vastase sihtmärkide pihta kaudsihtimisega antav tuli (Ernits 1998: 75).

LINEAARKAITSE – kaitse moodus, kus vastane positsioonid asuvad mööda rindejoont tähistavat kujutletavat joont, reeglina kaevikute liinis. Sellises kaitse mooduses vastase tagalasse pääsemiseks on vaja läbi murda ühest või mitmest kaitseliinist.

VARJATUD SUURTÜKIVÄE TULEPOSITSIOON – suurtükiväe positsioon, mis asub “kinnises” kohas – künka taga, punkris, metsa vahel. Positsioon, kust pole võimalik lasta otsesihhtimisega.

JvLM – jalaväelahingumasin (reeglina BMP).

AGENTUURLUURE – tsiviilelanikkonna kaudu teostatav luure.

TjKP – tugi- ja kontrollpunkt(id)

SISSEJUHATUS

Tänapäeval eelistatakse kasutada vastase hävitamiseks raketiväge ja suurtükiväge. Kuul maksab vähem kui inimese elu. Mürsu (raketi) abil saab elu võtta mitmelt inimeselt korraga. Vaieldamatult ka õhuvägi kujutab endast väga võimast vastase hävitamise vahendit. Vene armee õhuväe ja suurtükiväe võrreldav analüüs näitab, et STV allüksuste reageerimisaeg on 2,5 – 4 korda väiksem kui armee õhuväel, aga lähiperspektiivis see näit suureneb 8 korda (Mi-24V helikopterite allüksuste reaktsioonisaeg on 13-24 min; 2S19 divisjoni reaktsioonisaeg on 5-6 min, aga perspektiivikate haubitsate divisjoni oma on 2-3 min). Peale seda ei saa õhuvägi tegutseda äkiliselt, mis on ülimalt oluliseks faktoriks vastase hävitamiseks taktikalises sügavuses. Lennuki mootori müra on kuulda mitme kilomeetri kauguselt, mis annab vastase elavjõule võimaluse varjuda ning ettevalmistuda õhurünnaku tõrjumiseks.

See tähendab, et tänapäeva ja tuleviku operatsioonides on suurtükiväel suur edumaa vastase kõrgemanõvriiliste objektide hävitamisel. Kindlasti tuleb mainida ka seda, et armee õhuväge on parem kasutada sihtmärkide hävitamiseks siis kui suurtükivägi laseb varjatud positsioonidest kildfugass mürskudega, aga õhuvägi kasutab kallist juhivat laskemoona (“Šturm-V” tüüpi). Juhul, kui suurtükivägi kasutab “Krasnopol” tüüpi laskemoona, siis jääb edumaa täielikult suurtükiväe poolele. Näiteks, ühe suuremastaabilise õppuse kogemus näitab seda, et ühe tanki hävitamiseks kulus 1,1 “Krasnopol” tüüpi mürsku, aga “Šturm-V” –2,9. Juhul, kui õhuvägi kasutab juhitamatu laskemoona, siis löökide efektiivsus sõltub sihtmärgi nähtavusest ja selle lähedal olevatest maastiku orientiiridest. Kuid lisaks sellele seatakse pommide heitmise eksimuste tõenäosusega ohtu ka omad väed.

< http://chechnya.genstab.ru/art_nvo_bochk.htm >

Järelikult, taktikaline ja majanduslik hinnang näitavad, et vastase positsioonide taktikalises sügavuses asuvate sihtmärkide hävitamise põhiohk peab langema raketi- ja suurtükiväele.

Kuid ainult isegi kõige täpsemate teoreetiliste arveldustega ei ole võimalik sõda võita. Võitja selgub alles siis, kui vastaspoolel on lahinguväljal vastamisi. Sellest, kes on kavalam, kogenum, kiirem saab “lahinguvälja kuningas”. Kõik teised peavad leppima teise kohaga. Läbi sajandite näitab erinevate sõdade kogemus, et arvuline ülekaal ning lahingutehnika kaasaegsus sõjas ei pruugi veel tähendada võitu. Päästikule vajutab siiski inimene – sõdur. Ja just nimelt see, kui hästi see sõdur on välja õpetatud, kui kõrge on tema motivatsioon ja võitlustahe, otsustabki lõpptulemuse. Samas ei tohi unustada, et põhiline vastutus lahingukäigu eest langeb selle sõduri ülema õlgadele. Ülema oskus tegutseda kiiresti ja õigesti erinevates lahinguväljal tekkinud situatsioonides tähendab juba poolt võitu.

Tšetšeenia konfliktid on ehtsaks näiteks kui oluline on sõjas paindlik mõtlemine, reageerimiskiirus ja oskus muuta oma taktikat vastavalt tekkinud olukordadele.

Töö annab ülevaate sellest, kuidas sisuliselt kaotatud esimese Tšetšeenia konflikti järel Vene Föderatsiooni relvajõud on suutnud oma üldist (k.a. suurtükiväe) taktikat muuta ebareeglipärastes tingimustes.

1. UURIMISTÖÖ EELDUSED

1.1. Uurimistöö eesmärk

Uurimusprobleem vastab küsimustele kui palju ja millest sõltuvalt muutus Vene Föderatsiooni suurtükiväe taktika esimeses ja teises Tšetšeenia konfliktis? Uurimusprobleemile otsitakse vastust vastates järgmistele uurimusküsimustele:

- Millest oli tingitud venelaste suur kaotuste arv esimeses sõjas?
- Kas Vene Föderatsiooni üldvägede taktika vastas esimeses konfliktis lahingumäärustike nõetele?
- Kas Vene Föderatsiooni suurtükiväe taktika vastas esimeses konfliktis lahingumäärustike nõetele?
- Kas teises Tšetšeenia konfliktis toimusid muutused üldväe taktika osas?
- Kas teises Tšetšeenia konfliktis toimusid muutused suurtükiväe taktika osas?

Kõikidele neile küsimustele püüab autor leida vastused analüüsides ning võrreldes erinevaid allikmaterjale. Üldkokkuvõttes esitab autor vahejärelduste põhjal oma uurimustöös selgunud ja äramärkimist vajavad tähtsamad järeldused.

1.2. Probleemi määratlused ja piirangud

Antud uurimistöös võrreldakse Vene Föderatsiooni relvajõudude taktikat Tšetšeenia esimeses konfliktis Maavägede lahingumäärustiku I osaga.

Enamus kasutatud arvulisi andmeid on pärit vene allikatest.

Teine Tšetšeenia konflikt loetakse autori poolt lõppenuks, praegu toimuvaid väikeseid kokkupõrkeid liigitab ta konfliktijärgseks vastupanuks.

Uurimustöö piirangud on:

- sõltuvalt Eesti sõjaväe terminoloogia ebatäpsusest ja terminite nappusest kasutab autor tema enda poolt kasutusele võetud termineid;
- teemakohaste materjalide puudumine, eriti paber kandjate näol;
- suur osa materjale on pärit Venemaa interneti allikatest ning ei pruugi olla täpsed ja usaldusväärsed;

1.3. Uurimismeetodid

Uurimusmeetoditena on kasutatud põhiliselt võrdlemist ja analüüsimist. Töös on uuritud allikmaterjalide põhjal Vene Föderatsiooni üldvägede ja suurtükiväe taktikat esimeses ja teises

Tšetšeenia konfliktis. Taktikat uurides on saadud ka töö lõpptulemus, mis kajastub lõppkokkuvõttes ning annab autorile aluse teha järeldusi uurimistöö teema kohta. Selles töös kasutab autor võrdlusmeetodit, sest selle eeliseks on uurimustöös just kahe erineva objekti, sündmuse või süsteemi plusside ja miinuste väljaselgitamine. Analüüsimist on autor kasutanud just eelkõige töö esimesel poolel Vene Föderatsiooni üldvägede ja suurtükiväe taktika võrdlemisel Maavägede lahingumäärustikuga. Võrdlemist on autor kasutanud töö teisel poolel, kus ta jälgib kui palju oli muutunud VF üldine ja STV taktika teises konfliktis.

1.4. Allikmaterjalid

Allikmaterjalide loetelu on esitatud töö lõpus.

Põhilised allikmaterjalid, mida töös on kasutatud, on Vene Föderatsiooni Maavägede lahingumäärustik I, erinevaid materjale Tšetšeenia konfliktide kohta venekeelsetelt ja inglisekeelsetelt saitidelt. Peamiselt on tuginetud interneti allikatele. Autori enda arvates on allikad, eriti internetist saadud, enamasti ebausaldusväärsed, kuna suuremalt osalt ei ole võimalik neid kontrollida. Samuti, eriti just numbrilised andmed vägede kaotustest ja arvust, ei pruugi olla täpsed, kuna on saadud informatsioonisõja tingimustes.

2. VENE FÖDERATSIOONI ÜLDINE TAKTIKA ESIMESES KONFLIKTIS

2.1 Üldine taktika

Esimese Tšetšeenia koflikti alguses puutusid Vene Föderatsiooni relvajõud kokku mitmete probleemidega: esiteks, tuli esile erinevate sõjaväe struktuuride täielik koostöövõimetus; teiseks olid vene sõdurid enamasti ilma vastava väljaõppeta ajateenijad; kolmandaks oli kogu operatsiooni plaaneerimine korraldatud ajapuuduse tingimustes; neljandaks ei osatud vastase keelt ning ei tuntud maastikku; viiendaks ei osanud üksuste ülemad tegutseda kõrgemanõvrliste väikesearvuliste Tšetšeenia üksuste vastu, mis kasutasid enamasti “löö-ja-jookse” (*hit-and-run*) taktikat.

Vene Föderatsiooni sõjaväe koosseis (vt. lisa 1) ja taktika esimese konflikti alguses viitab sellele, et suurriigi armee oli ettevalmistatud pigem laiaulatuslikuks sõjaks regulaarse armeega. Arvestades suure ülekaaluga tehnika ja inimressurside osas üritati sisse tungida Tšetšeenia Vabariigi territooriumile kolmest erinevast suunast ning hõivata tähtsamad objektid ja suuremad asustatud punktid (vt. lisa 6). Üks tähtsamaid eesmärke oli Groznõi linn. Groznõi vallutamise operatsioon ja ka tasandikulises Tšetšeenias läbiviidud operatsioonid – kõik see näitab, et venelased üritasid tegutseda vastavalt oma lahingumäärustikele, mis on mõeldud pigem lineaarkaitse rühmitunud vastase hävitamiseks.

“Rünnakut toetatakse katkematu suurtükitle, raketiväeosa, luurelennukompleksi ja lennuvälöökidega. Rünatakse hoogsalt, kõrges tempos ja peatusteta vastase esimese ešeloni kaitse sügavuseni.” (Maavägede lahingumäärustik I : 120)

Sellest ning allpool asuvatest väljavõtetest Vene Föderatsiooni maavägede määrustikust loeb töö autor selgelt välja seda, et pealetungi läbiviimise põhilisteks kriteeriumiteks on rünnakutempo säilitamine ning vastase üllatamine. Praktiliselt tähendab see aga seda, et arvestatakse kaitsele veel mitteasunud / kaitsele rühmituva vastasega. Tegelikult aga olid enamus asustatud punkte väga hästi kindlustatud TRF-i poolt. Kiired ja ülekaalukad venelaste rünnakud asustatud punktides suudeti peatada hästi organiseeritud kaitsega, avatud maastikul läbiviidud varitsuste ja äkkrünnakute abil. “Kirbu” taktikat kasutatavat vastast oli raske ennustada, tabada, talle vastulööki anda.

Asustatud punktide hõivamisel üritati suurtel kiirustel liikuda võimalikul sügavale vastase rühmitusse, luua endale sillapead edu edaspidiseks arendamiseks. Suurte soomusjõudude toetusel tegutseti mitte ainult avatud maastikul, kuid ka asustatud punktides. Selline taktika, läbimõtlema tegevus, eesmärkide selgusetus ja komandöride oskamatus tegutseda olukordades, mis ei sobinud lahingumäärustiku omadega oligi suurte kaotuste põhjuseks. Nii Groznõi vallutamisel esimese konflikti alguses, kui ka kogu konflikti käigus k.a. Bamuti operatsioon

konflikti lõpus, üritati ära kasutada kõigepealt oma jõudude arvulist ülekaalu, arvestamata kaotustega. Tüüpilised olid olukorrad, kus väga palju inimesid ja lahingutehnikat kaotades saavutati teatud lõikudes (valitsevatel kõrgendikel, asustatud punktide võtmekohtades) edusamme ning hiljem ei suudetud saavutatud edu hoida. Lahingutegevuse peamiseks kriteeriumiks oli manöövrikiirus, iseloomulik oli jäik kaitse rühma, kompanii ja pataljoni tasemel. Lahingurivistus oli reeglina kompaktne, elemendid paiknesid lühendatud vahede ja distantsidega. Mõnikord osa neist (TTreserv, teine ešelon) puudusid üldse või kasutati neid teistsuguste ülesannete täitmiseks (ÕT relvastus). Tagala üksused paiknesid otse lahinguüksuste taga.

< http://chechnya.genstab.ru/art_grani1.htm >

“Diviis (polk) on kohustatud püüdma purustada linna lähistel vastase põhijõud ja vallutada linn käigult. Linna käigult vallutamist teostatakse reeglina eelsalkadega (eesmiste väeosadega). Sellisel juhul mööduvad diviisi (polgu) peajõud linnast ja isoleerivad selle garnisoni juurdetulevatest reservidest. Kui linna ei õnnestu käigult vallutada, siis piiratakse see ümber ja blokeeritakse, vajaduse korral organiseeritakse linnale tormijooks.” (Maavägede lahigumäärustik I : 141)

Tšetšeenia üksuste ümberpiiramine (blokeerimine) oli nendega võitlemisel põhiliseks tegevusviisiks. Seda teostati nii suurel kui ka väikesel territooriumil ja sellele järgnes vastase lõplik hävitamine. Esimeses konfliktis näitas operatsioonide läbiviimise kogemus taktikaliste õhudeasantide efektiivsust Tšetšeenia relvastud formeeringute (edaspidi TRF) isoleerimisel.

Antud operatsioonid üritati läbi viia kiire tempoga ning toetati suurtükiväe ja lennuväe tulega. Motolaskurüksused liikusid paika pandud positsioonidele varakult välja luuratud teid pidi, hõivasid tähtsamad kõrgendikud ning blokeerisid kõik TRF-i võimalikud eemaldumisteed. Selleks kasutati laialt miinitõkkeid ning muid hävitusvahendeid.

“Peale linna vallutamist jäävad sinna ainult hädavalikud jõud ja vahendid, et lõpetada vastase garnisoni hävitamine ja organiseerida tähtsate objekti valve. Ülejäänud jõud ja vahendid viiakse linnast välja.” (Maavägede lahigumäärustik I : 143)

Sellele järgnev TRF-i hävitamine toimus mitme etapi jooksul. Esmajärjekorras toimusid suurtükiväe ja lennuväe löögid. Seejärel kontrollisid blokeeritud rajoonid üle üldvägede allüksused, kes selgitasid välja ja hävitasid ellujäänud TRF-i võitlejad, nende laod, baasid ja kaitse(pioneer) rajatised.

Esimeses konfliktis näitas operatsioonide läbiviimise kogemus, et TRF-i üksused vältisid kokkupuuteid föderaalvägedega avatud maastikul eelistades positsioonide rajamiseks kasutada asustatud punkte, kus tulepunktid asusid majade keldrites, maa-alustes kommukatsioonides, samuti kasutati lähedal olevaid kõrgendikke.

TRF-i hävitamine asutatud punktides oli üks raskemaid lahinguliike tänu piiratud nähtavuse ja piiratud laskmise tingimustele. Samuti olid oluliseks manöövriraskused VF soomustatud (tanki) üksustel. Eriti arvestades sellega, et allüksused, kelle ülesandeks oli antud asutatud punkti vabastamine, pidid võitlema vastasega kelle protsendiline suhe asutatud punktis oleva tsiviilelanikkonnaga oli kõigest 1-2%. Antud tingimustes asutatud punkti rünnak oli mõttetu. Kogemus näitas, et tavapäraselt taktikat kasutades oli mõttekam esialgu linn blokeerida, esitada vastasele ultimaatum, viia läbi tsiviilelanikkonna evakueerimine ning seejärel asuda lahinguülesannete täitmisele kasutades selleks ründe- ja luurepatrulle. Selleks oli vaja moodustada spetsiaalsed ründerühmad ja –grupid. TRF-i lõplik hävitamine ja relvitustamine toimus Siseministeeriumi üksuste s.h. OMON-i poolt.

< http://chechnya.genstab.ru/art_grani1.htm >

Mägedes sõdimise kogemus näitas, et põhiliseks ja parimaks võitlusviisiks on luure-varitsuse retked suurtükiväe ja lennuväe tuletoetusel, eriti öösel ja halva nähtavuse puhul. See võitlusviis nõuab pidevat luuretegevust kõikide võimalike vahendite ja meetoditega. Vastase väiksearvuliste üksuste õigeaegseks avastamiseks ja hävitamiseks pidi välja saatma eesjulgustuse ja luuregrupid. Olulist rolli mängis nende gruppide varustamine kaasaskantavate vastupidavate tehniliste vahenditega ning otsustavat tähtsust omas ka korralike side- ja tuletoetuse süsteemide funktsioneerimine.

Mägedes kasutati suurte Tšetšeenia relvastud formeeringute allüksuste hävitamiseks nende blokeerimist baaside aladel, seejärel kaudtuld ning lahingutegevuse piirkondade “puhastamist”. Vägede põhiliseks tegevusviisiks konfliktis käigus olid ohtliku olukorraga maa-alade jälgimine, TRF-i hävitamine kõikide allüksuste üheaegse lahingutegevusega, retked, ümberpiiramine ning sellele järgnev hävitamine; piirkondade ja asutatud punktide blokeerimine, tähtsamate objektide valve ja kaitse, Tšetšeenia relvastud formeeringute poolt ümber piiratud allüksuste (valitsushoonete) deblokeerimine, ennetuslikud meetmed korrariikumiste vältimiseks, kommunikatsioonide valvamine ning kolonnide saatmine, luuretegevus, maa-alade “puhastamine”, varitsusretked ja patrullimine.

Erilist tähelepanu vajab operatsiooni käigus erinevate jõustruktuuride koostöö organiseerimine. Esimeses konfliktis oli operatsioonide läbiviimise organiseerimise üheks olulisemaks omapäraks vajadus kooskõlastada rida küsimusi kohaliku omavalitsuse võimuorganitega: abi osutamine, TRF-ide tegevusest informatsiooni vahetamine, teadustamine, sidepidamine, vajalike objektide valve, asutatud punktides patrullimise organiseerimine, humanitaarvedude toimetamine, korrariikumiste tõkestamine jne.

< http://chechnya.genstab.ru/art_grani1.htm >

2.2 Järeldused

Töö autori on siamaani silme ees pildid erinevatest Vene telekanalitest, kus näidati kaadreid 1995 a. aastavahetusel Groznõi tänavatel toimunud “veresaunast”. Sadu laipu, maha põletatud lahingutehnikat... Erinevatel andmetel on sellel ööl Groznõi raudteejaama ja presidendi lossi (vt. lisa 2) rünnanud 131. brigaadi koosseisust järgi jäänud 6 tanki (Groznõisse sisenes 26 tanki), 18 jalaväe lahingumasinat (120 JvLM). Täielikult olid hävitatud kuus õhutõrjekompleksi “Tunguska”. Surma said praktiliselt kõik brigaadi juhtimise ohvitserid k.a. brigaadi ülem. Korpuse operatiivseksiooni ülem ja veel 74 inimest sattusid tšetšeenide vangi.

< http://chechnya.genstab.ru/art_131brig.htm >

See on kõigest näide sellest, mis võib juhtuda siis, kui lahingutegevuses kasutatakse šabloone ning otsuseid langetakse ilma neid korralikult analüüsimata.

Esimese konflikti operatsioonide läbiviimise kogemus näitas, et vägede kasutamine omas rida järgmisi omapärasusi: esiteks teostatakse lahinguülesannete täitmine reeglina eriliigi alluvusega üksuste poolt kindlaks määratud rindejoone puudumise juures erinevates, sageli üksteisest isoleeritud suundades, eraldatuna põhiüksustest, millal vastane kasutab laialt varitsuse ja sissi võitlusmooduseid, öötegevust ning ootamatuid lööke.

Teiseks sai püstitatud ülesanded lahendada põhiliselt mittetraditsiooniliste meetmetega erieesmärkide saavutamiseks formeeritud erinevate allüksuste ja gruppidega.

Kolmandaks oli lahingu ja üksuste (allüksuste) juhtimine raskendatud erinevates piirkondades üheaegse lahingutegevuse tagajärjel avatud tagala ja laiali venitatud logistika kommunikatsioonide olemasolu tõttu.

Selles peatükis toodud näidetega üritas autor tõestada, et VF taktika esimeses konflikti alguses oli määrustikupärane ja just nimelt sellest olidki tingitud venelaste nii suured kaotused isikkooseisu ja tehnika osas.

3. VENE FÖDERATSIOONI SUURTÜKIVÄE TAKTIKA ESIMESES KONFLIKTIS

3.1 Üldine taktika (Šali, Arguni ja Gudermesi hõivamise näitel)

Selle peatüki eesmärgiks on välja uurida, kas VF suurtükiväe taktika oli samuti vastavuses lahingumäärustikega.

Loogiliselt võttes, kui üleüldises taktikas eelistatakse tegutseda vastavalt reeglitele, peaks ka suurtükiväe taktika vastama üldkasutatavatele nõuetele. Antud peatükis on välja toodud mõningad väljavõtted Vene Föderatsiooni lahingumäärustikest ning nendele järgnevad näited sellest, kuidas tegutseti reaalsuses.

Suurtükiväe kasutamise planeerimine asustatud punktide hõivamisel teostati vastavalt üldväe koondise ülema kavatsusele. Selle juures arvestati nii üldväe kui ka muude väeliikide koondiste ja üksuste tegevust.

Lahingutegevuse planeerimise keskjuhtimise põhimõtte nägi ette, et suurtükiväe allüksususeid kasutatakse nii koondunult kogu suurtükiväe grupeeringu koosseisus, kui ka vahetult koosseisuliste üksuste (allüksuste) koosseisus.

< <http://iskatel.narod.ru/ch/4glav.htm> >

“Vastase tulepurustuste ülesannete täitmiseks kaasatakse diviisis: raketiväeosa, luuretule kompleks, diviisi koosseisuline, juurdeantud ja toetav suurtükivägi, tankitõrjeraketikomplekside allüksused, tankid, diviisi toetuseks eraldatud lennukivägi ja teised tulevahendid. Teise ešeloni (reservide) väekoondiste (väeosade) suurtükivägi lülitatakse ajutiselt diviisi (polgu) suurtükigruppide koosseisu.” (Maavägede lahingumäärustik I : 108)

Šali ja Gudermesi (vt. lisa 4) linnade “puhastamisel” Tšetšeenia relvastatud formeeringutest operatsioonis oli osa osaleva suurtükiväge antud suurtükiväe polkude grupeeringsusse, mille ülesandeks oli linnade blokeerimine. Grupeeringu koosseisu kuulus nii koosseisuline, kui ka juurde antud suurtükivägi (kuni 1-2 tavalist STV divisiooni ja 1-2 reaktiivSTV patareid).

Lahingutegevuse planeerimise põhja moodustas TRF-ide tule mõjutamise planeerimine. Sealjuures toimus nii üldise kui ka vahetu tule mõjutamise planeerimine.

Operatsioonis kasutati linnade sisemist ja välimist piiramisrõngaste moodustamist üld- ja sisevägede üksuste poolt. Selle juures oli föderaalvägede ülesandeks Tšetšeenia relvastatud formeeringute poolt hõivatud linnade blokeerimine, samal ajal linnade “puhastamisega” tegelesid sisevägede üksused. Vastavalt sellele plaanile kavatseti TRF-i tule mõjutamist läbi viia kahes etapis: üldvägede hargnemise ja positsioonide hõivamisega (lahingusse astumine ning blokeermispiirkondade vallutamine) ning sisevägede kaudtuletoetamisega linnade “puhastamise” ajal.

<<http://iskatel.narod.ru/ch/4glav.htm>>

Nagu ülaltoodud lõigus näha, on blokeerimise ülesande täitmiseks kasutasid üksused enamasti oma kaudtuletoetust. Operatsiooni teises ehk “puhastamise” etapis toetati juba erinevatest üksustest moodustatud suurtükiväe grupeeringu tulele.

“Komplektset tulepurustuste tekitamist diviisi (polgu) pealetungile üleminekul kaitsel olevale vastasele, vesitõkete forsseerimisel ja teise ešeloni (üldväereservide) lahingusse viimisel organiseeritakse ja teostatakse perioodide kaupa:

- rünnaku suurtüki- ja lennuväe ettevalmistustuli;
- rünnaku suurtüki- ja lennuväe toetustuli;
- vastase kaitse sügavuses rünnaku suurtüki- ja lennuväe saatetuli.”

(Maavägede lahigumäärustik I : 108)

Tulemõjutamise planeerimine üldvägede hargnemisel ja positsioonide hõivamisel (lahingusse astumine ning blokeermispiirkondade vallutamine) toimus vastavalt tulemõjutamise perioodidele. Arguni ja Šali linnade vallutamisel planeeriti 3 tulemõjutamise perioodi: rünnaku kaudtule ettevalmistus, blokeerivate vägede kaudtuletoetus, vägede saatmine kaudtulega (Arguni “puhastamisel” planeeriti viimase perioodi asemel viia läbi vägede tuleblokeerimise periood).

Arguni linna hõivamisel planeeriti 1-2 ööpäeva enne operatsiooni algust anda tulelööki juhtimispunktidele, lahingutoetusüksustele ja muudele vastase objektidele vastavalt luure tulemustele.

<<http://iskatel.narod.ru/ch/4glav.htm>>

Suuremate ja tähtsamate objektide (asulate) hõivamise puhul on selgelt näha, et Vene komandörid eelistasid jääda pigem “vana hea” taktika juurde. Praktiliselt iga järgnev samm oli tšetšeenide jaoks loetav. Mõnikord vahetasid nad lausa “käigult” oma taktikat ning tänu oma sellisele paindlikule mõtlemisele õnnestus TRF-il vältida suuri kaotusi, mis kindlasti kaasneksid suurtükiväe tule allajäämisega. Heaks näiteks võiks tuua tšetšeenide taktikalist kavalust, mida nad kasutasid Bamuti kaitsmisel. Suurtükiväe tuleettevalmistuse alguses liikusid TRF-i võitlejad kiiresti 100 –150 meetrit ründavate vene vägede suunas, mis loomulikult kõvasti vähendas STV tule efektiivsust.

<http://chechnya.genstab.ru/art_tr_bamut.htm>

Terski seljandikul valitsevate kõrgendike hõivamise eesmärgil (enne Gudermesi linna vallutamist õhudessantüksuste poolt) planeeriti nende suurtükiväe kaudtuletoetus ainult sel juhul, kui selle operatsiooni käik oleks olnud ebaõnnestumise ääre peal. Kuid juba seljandikule lähenemise ajal üllatasid Tšetšeenia võitlejad 76. õhudessantdiviisi allüksuseid tulega seljandiku kõrgendikelt (k.a. miinipilduja tulega). Ainult tänu eelnevalt planeeritud suurtükiväe tegevusele dessantvägede kaudtule toetamisel õnnestus organiseerida õigeaegne TRF-ide kaudtulevahendite

tulemõjutamine. Tänu kaudtuletoetusele õnnestus dessandil hõivata häid positsioone seljandikul ning seejärel tõrjuda kõik vasturünnakud.

Enne suurtükiväe rünnaku ettevalmistust planeeriti vägede rünnakute kaudtuletoetust teostada dessant- ja motolaskurüksuste liikumismarsruutidel tulekoridoride tekitamisega. Tuletellimine rünnaku ajal toimus üldvägede ülemate poolt, tulejuhtimine aga tulejuhtimisohvitseride poolt.

Kaudtuletoetuse ülesannete täitmiseks kasutati 1-2 suurtükiväe divisjoni (131. üksikmotolaskurbrigaadi ning 76. õhudessantdiviisi allüksuste toetamine), lisaks sellele kuni seitse divisjoni tavalist ning koosseisulist ja juurde antud reaktiivsuurtükiväge.

<http://iskatel.narod.ru/ch/4glav.htm>

“Tuleperioodide hulk võib olla erinev ja see määratakse iga kord sõltuvalt konkreetsest, väljakujunenud olukorrast.” (Maavägede lahigumäärustik I : 108)

Kaudtule ettevalmistus kestis 10 kuni 35-40 minutit (Šali ja Gudemesi hõivamisel) kuni mitme tunnini (Arguni “puhastamise” operatsioon), ühe või mitme suurtükitulelöögiga. Suurtükitulelöögid (kestusega 7 kuni 10 minutit) toimusid planeeritud sihtmärkide pihta vahetult enne vägede sisseviimist lahingusse. Suurtükiväe ettevalmistuse läbiviimiseks kasutati kogu grupeeringu suurtükiväge (Šali ja Gudemesi hõivamisel); “Lõuna” grupeeringu suurtükiväge (Arguni operatsioon) või selle osa (“Põhja” grupeeringu suurtükivägi Arguni operatsioonis).

“Põhja” grupeeringu tuleblokeerimise üksused kasutasid kogu tulemõjutamise esimese etapi vältel Tšetšeenia relvastud formeeringute reservide liikumise blokeerimiseks Džalka ja Gudermesi suunas koond-ja tõkketuld. Peale seda täitsid suurtükiväe üksused lahinguülesandeid Tšetšeenia relvastud formeeringute tulemõjutamisel teistes suundades. Üldist kaudtuletoetuse reaktiivsuurtükiväe gruppi kasutati sellel perioodil vastase kaitse sügavuses avastatud üksuste hävitamiseks.

Tankitõrje- ja otsesihimislaskmiseks eraldatud üldise kaudtuletoetuse suurtükiväegrupp tegeles tšetšeenide tulevahendite hävitamisega rünnakujoone eesmisel serval.

Blokeeritavate vägede vahetu kaudtuletoetus toimus kogu nende tegevusperioodi jooksul, alates hargnemisest, positsioonide hõivamisest, lahingkontakti astumisest ja lõpetades blokeerimisperioodi lõpule viimisega. See periood erinevate operatsioonide puhul kestis kümnekonnast minutist kuni 1,5 – 3 tunnini (mõnikord veelgi pikemat aega).

<http://iskatel.narod.ru/ch/4glav.htm>

“Rünnaku toetustuli koosneb suurtüki- ja lennuväe toetustulest. Rünnaku toetustuli algab vägede rünnakujoonele väljumisel diviisikomandöri signaalil, reeglina üheaegselt terves pealetungivööndis ja kestab seni, kuni väed vallutavad vastase kaitsepiirkonnad (sügavuti 8-10 km, mõnikord ka rohkem), koondades põhitulejõud vastase purustamiseks esimese positsiooni ulatuses. Üleminek rünnaku ettevalmistustulelt rünnaku toetustulele peab olema teostatud

vastasele märkamatu, ilma igasuguse pausita tulistamises ja selle tiheduse vähendamiseta.”
(Maavägede lahigumäärustik I : 110)

Reeglina teostati kaudtuletoetust rännakute katmise põhimõttel (tuletellimus ja tulekoridoride tekitamine). Vajadusel planeeriti ja viidi ellu vastase ohtlikelt aladelt (metsaääred, võsastik jne) “väljapressimise” tuletellimus. Kaudtuletoetuse operatsioon teostati mitmes etapis, mil lasti vastase välja luuratud erinevate kaitsevööndite pihta. Näiteks Šali operatsioonis oli 14 kaudtuletoetuse etappi. Kaudtule ulatus oli 12 km ning rinnet pidi 6 km.

Rünnaku suurtükiväe ettevalmistuse ja üldise kaudtuletoetuse ajal kulutasid föderaalväed kuni 60-70% tavalise STV ja kuni 60% reaktiivsuurtükiväe laskemoona varudest.

<http://iskatel.narod.ru/ch/4glav.htm>

Suur laskemoona kulu ning moodus, kuidas viidi läbi suurtükiväe ettevalmistus erinevates kohtades ja erineval ajal toimunud lahingutes, osutab järjekordselt sellele, et pealetungil kasutas Vene Föderatsiooni sõjavägi sama taktikat, mis sai kogu operatsiooni planeerimisel paika pandud ja oli kooskõlastatud üldvägede tegevusega.

“Vägede pealetungi saatetuli vastase kaitse sügavuses koosneb suurtüki- ja lennukiväe saatetulest. Saatetuli algab rünnaku toetustule lõpetamisega ja seda rakendatakse diviisi lahinguülesande täie sügavuseni. Vägede pealetungi suurtükiväesaadetuli vastase kaitse sügavuses toimub suurtükiväe ja luurelöögikomplekside vahetpidamatu ja tugeva tulega mõjustamisega, ka raketilöökidega tavavarustuses vastase esimese ja teise ešeloni vägede, reserveide ning teiste objektide eesmärkide pihta.

Vägede pealetungi lennukiväe saatetuli vastase kaitse sügavuses toimub lennukiväelöökidega andmisega, peamiselt väljakutsega.”(Maavägede lahigumäärustik I : 110)

Šali ja Gudermesi operatsioonides vägede saatmine suurtükiväe tulega planeeriti teostada kuni 3 tundi üldväe ülemate tuletellimuse meetodil.

Arguni hõivamisel suurtükiväe tulega saatmise asemel planeeriti ja viidi ellu vägede tuleblokeerimise periood. Selle käigus oli planeeritud üleminek vastase tule mõjutamiselt rünnakul tule mõjutamisele kaitses.

Selline üleminek vastas üldiselt 2.2.5. Vene Föderatsiooni lahigumäärustiku peatükile (Vastase tule mõjutamine relvastatud konfliktides). Kuigi suurtükiväe koht ja roll on selles peatükis kõvasti allahinnatud. Näiteks operatsiooni käigus kasutati ka muid tule mõjutamisvahendeid, kuigi nende osa tule ülesannete täitmisel oli suhteliselt väike.

Operatsiooni käik tõestas, et operatsiooni läbiviimine ja lõpptulemus on otseselt sõltuvuses suurtükiväe tegevuse planeerimisega, üldvägede ülemate oskusest õigeaegselt tellida (juhtida) koosseisulise, juurdeantud ja toetava suurtükiväe tuld. Näiteks, eduka suurtükiväe ettevalmistuse tulemusena jõudis 506. motolaskurpolk lühikese aja jooksul liikuda kuni Šali ja Germentšuki

idapiirini. Kuigi edasijõudmine osutus võimatuks Tšetšeenia võitlejate tugeva vastutule pärast ja polk pidi rühmituma kaitsesse, siis järgmise päeva hommikul pärast 12-minutilist suurtükiväe ettevalmistust hõivasid selle allüksused vastase positsioonid sellel kaitsejoonel. Ka hiljem võimaldas ainult suurtükiväe koondatud kasutamine motolaskurüksustele hoida kinni võetud positsioonid vaatamata sellele, et järgneva päeva jooksul võtsid tšetšeenid ette mitmeid vasturünnakuid oma positsioonide tagasihõivamiseks.

Üldkokkuvõttes tänu just osavale vastase tule mõjutamise planeerimisele õnnestus tagasi lüüa mitte ainult ründav vastane vaid ka tema reservid. Õigeaegse ja täpse suurtükiväe tule tulemusena Vedeni ja Šali suunas oli hävitatud vastase kolonn ning tabatud kaks BTR-i ja umbes kümme veoautot Tšetšeenia võitlejatega. Kolonni hävitamisest võtsid osa neli tavalist ja üks reaktiivsuurtükiväe divisjon.

<<http://iskatel.narod.ru/ch/4glav.htm>>

Suurtükiväge kasutati föderaalvägede poolt linnade blokeerimise etapis ka muude ülesannete täitmisel. Näiteks 74. üksikmotolaskurbrigaadi ja 129. motolaskurpolgu suurtükiväge kasutati vastase tule mõjutamisel nende formeeringute poolt teostaval pettemanöövri Arguni hõivamiseks ettenähtud grupeeringu huvides. Tule ettevalmistus kestis 30 minutit ja koosnes kolmest etapist kümne minuti kaupa.

<<http://iskatel.narod.ru/ch/4glav.htm>>

Sisevägede kaudtuletoetuse eripära seisnes selles, et selleks kasutati kogu või väga suurt osa selles suunas tegutsevate föderaalvägede suurtükiväest. Föderaalvägede ülesandeks oli vastase poolt hõivatud linnade blokeerimine.

Arguni hõivamisel oli tule mõjutamise lahingülesannete jagamise käigus igale suurtükiväe divisjonile määratud eraldi tulesektor, kus divisjon täitis oma lahinguülesannet. Selliseid sektoreid määrati kaheksa. Igal sektoril oli oma koodnimetus ("Hunt", "Lõvi" jne).

Läbiviidud operatsioonide õnnestumisele aitas suurel määral kaasa mitmekülgse luuretegevuse organiseerimine. Luuretegevus oli suunatud andmete kvaliteedi ja täpsuse tõstmisele. Oli organiseeritud õhu- ja agentuurluure. Näiteks just agentuurluure andmete põhjal olid Gudermesis avastatud, ja seejärel 74. üksikmotolaskurbrigaadi suurtükiväe üksuste tulega hävitatud, linna staadionil positsioonidel olnud BM RA (BM-21) suurtükiväe süsteemid.

Venelaste jaoks osutus positiivseks see, et Šali ja Gudermesi hõivamisel vallutati eelnevalt linnade ümbruskonnas olnud valitsevad kõrgendikud. Sinna paigutati reeglina juhtimispunktide vaatluspunktid ja optilised luurevahendid.

Šali valitsevate kõrgendike hõivamine võimaldas läbi viia vaatlust linna sügavusse kuni 15 kilomeetri kaugusele.

Üleüldiselt vaatamata sellele, et I konflikti alguses Vene Föderatsiooni suurtükiväes sõduritel puudus täielikult või osaliselt lahingukogemus ning mõningad muudki eduka lahingutegevuse läbi viimiseks olulised oskused (tegutsemine öösel, halbades ilmastiku tingimustes, rännakul), konflikti lõpu poolel oli palja silmaga näha taseme tõusu taktikaliste, teoreetiliste kui ka praktiliste ülesannete täitmisel.

<<http://iskatel.narod.ru/ch/4glav.htm>>

3.2 Suurtükiväe taktika mägedes (Seržen-Jurta operatsiooni näitel)

Lahingutegevus Tšetšeenia mägedes omas otsustavat tähtsust kogu konflikti jaoks. Läbi mägede said TRF hulganisti toetust islamimaadelt varustuse, relvastuse ja inimressurside osas. Mägedes asusid tšetšeenide relvalaad, täiendus- ja treeningkeskused. Kõik see muutis võitlust mägede eest prioriteet number üheks pärast suuremate lahingute lõppemist tasandikuses Tšetšeenias.

Tšetšeenia mägede piirkonnas asustatud punktide blokeerimiseks kasutati Seržen-Jurta piirkonnas (vt. lisa 3) 506. motolaskurpolku; STV grupeeringu koosseissu oli kaasatud: 589 motolaskurpolgu ja 205. üksikmotolaskurbrigaadi suurtükiväedivisjonid, 506. motolaskurpolgu (tugipunktide piirkond Šalist loode suunas) reaktiivsuurtükiväe patarei. Suurtükiväe reserv – 1451. üksikreaktiivsuurtükiväe divisjon ja 292. iseliikuvsuurtükiväepolgu reaktiivSTV patarei. Kokku oli suurtükiväe divisjone 4 (k.a. kaks reaktiivSTV divisjoni), iseliikuvsuurtükiväe patareisid oli 6, reaktiivsuurtükiväe patareisid 7.

Suurtükiväe tegevuse planeerimine ja läbiviimine oli tingitud eelkõige üldvägede tegevuse planeerimisest ja läbiviimisest mägede tingimustes.

Erilist tähelepanu pöörati vägede varjatud ümberpaigutamisele ning vastase ootamatu löömisele. Selle eesmärgiga piirati suurtükiväe kasutamist planeeritud blokeerimisoperatsioonide läbiviimise piirkondades. Suurtükiväge kasutati teisejärgulistes (pette-) suundades. Tänu esimese konflikti lõpuks tõusnud üksuste lahingukogemustele ja –oskustele õnnestus läbiviia manöövreid suurtükiväe grupeeringu kasutamiseks ka muudes suundades.

Arvestades õhuväe kasutamise piiranguid (mägine maastik ja kehvad ilmastikutingimused), föderaalvägede ühendatud staap toetas kindla ja õigeaegse vägede kaudtuletoetuse organiseerimisel suurel määral suurtükiväele. Lahingutegevuse edaspidine käik näitas, et selline otsus oli igati põhjendatud. Lahingutegevuse tulemuste analüüs näitas, et kuni 80% kaudtuletoetusest oli sooritatud suurtükiväe tulega.

<<http://iskatel.narod.ru/ch/4glav.htm>>

Huvitav on sisevägede toetamiseks antud üldvägede suurtükiväe kasutamise lahingukogemus. Kõik olemasolevad sisevägede luurevahendid (k.a. raadio- ja raadiotehnilised) olid ühendatud ühtsesse süsteemi ning luureandmed toimetati viivitamatult sisevägede suurtükiväe staapi. See

võimaldas sisevägede suurtükiväe staabil operatiivselt kasutada usaldusväärseid andmeid vastase hävitamiseks suurtükiväe tulega.

Miinipilduja allüksused, reeglina, tegutsesid pataljonide (roodude) lahingrivistustes. Taktikaliste õhudessantide koosseisus tegutsesid kuni rühmasuurused 82 mm miinipilduja üksused.

Suurtükiväe tulejuhtimist teostati STV ülemate poolt põhikomandopunktidest (samuti asusid tulejuhid ees-, külje- ja muudel vaatluspunktidel), mis paiknesid valitsevatel kõrgendikel ning samuti tulejutimisohvitseride poolt, kes tegutsesid rindejoone eesserval koos üldväe üksuste ja allüksuste ülematega. Valitsevate kõrgendike hõivamisel, metsamassiivide ja muude tähtsate maa-alade kontrollimisel juurdeantud ja toetava suurtükiväe tuletellimine toimus läbi üldvägede üksuste ja allüksuste ülemate. Tuletoetuse tugevdamise vajadusel (võimsad tulelöögid) oli ettenähtud tsentraliseeritud tuletellimine.

<http://iskatel.narod.ru/ch/4glav.htm>

Asustatud punktide blokeerimise lõpufaasil ning vajadusel ka maa-alade kontrollimiseks teostas suurtükivägi tuletegevust vastase positsioonide "äralõikamiseks" ja hävitamiseks ning samuti toimus tuletegevus reserve ja hiljem avastatud tulevahendite pihta.

Õhudessantide ettevalmistamisel ja läbiviimisel teostas tavaline, aga mõningal juhul ka reaktiivsuurtükivägi, tuletoetust maandumisalaga lähedalolevate maa-alade pihta ning samuti TRF-i positsioonide ja tulevahendite pihta juhul, kui need võisid takistada operatsiooni läbiviimist.

Reaktiivsuurtükiväe üksused lasid väljaspool asustatud alade piirkonda olnud vastase suurte kogunemiskohtade, juhtimispunkide, ladude pihta.

Keskmisel iga suuna laskemoonakulu oli umbes 7 kuni 10 lahingkomplekti.

Luure ning sihtmärkide koordinaatide välja selgitamine suurtükiväe lahigukasutamise huvides toimus agentuur-, optilise ja õhuluure poolt. Õhuluure läbiviimiseks laialt kasutati Mi-8 tüüpi helikoptereid, mis täitsid nende jaoks ebatavalised luure- tulejuhtimise ülesanded.

Juurdeantud ja toetava suurtükiväe tulejuhtimine toimus mittetsentraliseeritult üldvägede ülemate poolt, kuid vajadusel oli ettenähtud võimalus teostada tulejuhtimist tsentraliseeritult.

Miinipilduja allüksuste tulejuhtimist teostasid pataljonide (roodude, õhudessant allüksuste) ülemad, kelle huvides MP allüksused tegutsesid.

<http://iskatel.narod.ru/ch/4glav.htm>

3.3 Järeldused

Suurtükiväe lahingkasutamise kogemus tõestas, et kõrgemanövriline tegevus kaasaegses suurtükiväes on võimalik ainult vägede piisava väljaõppe tingimustes.

Arvestades piiratud võimalust õhuväe kasutamiseks mägede ja metsade piirkondades, põhiliseks vastase kaudtule mõjutamisvahendiks sai suurtükivägi (kuni 80% lahingülesannetest).

Samuti tõestas suurtükiväe lahingukasutamise kogemus seda, et suurtükivägi on võimeline igasugustes olukordades ja tingimustes, k.a. mägede ja metsade piirkonnas, tagama mitte ainult vägede kindlat kaudtuletoetust vaid ka vajaduse korral osustavalt mõjutada lahingutagevuse käiku ja tulemust.

Suurtükiväe lahingukasutamise edukus sõltus eelkõige üld- ja sisevägede üksuste ja allüksuste ülemate suutlikusest oskuslikult teostada juurdeantud ja toetava suurtükiväe tuletellimist ja – juhtimist.

Suurtükiväe efektiivsust vähendas tunduvalt kindla automatiseeritud luure ja juhtimissüsteemi puudumine.

Suurtükiväe luureks ja tulejuhtimiseks olid vajalikud lahinguülessannete täitmiseks spetsiaalselt varustatud luure-tulejuhtimishelikopterid.

<<http://iskatel.narod.ru/ch/4glav.htm>>

Selles peatükis läbi vaadatud Vene Föderatsiooni suurtükiväe üldise ja mägede taktika analüüs näitab, et suurtükiväe üksuste tegevus oli otseses sõltuvuses üldvägede taktikaga. See tähendab, et ka suurtükiväe taktika esimeses Tšetšeenia konfliktis oli vastavuses VF lahingumäärustikega.

4. VENE FÖDERATSIOONI ÜLDINE TAKTIKA II KONFLIKTIS

Kaitseministeeriumi ja sisevägede kasutamise kogemus Põhja-Kaukaasias näitab seda, et II konflikti operatsioonid olid planeeritud ja läbiviidud vastavalt kõige kaasaegsamatele sõjateadlaste uuringutele. Aluseks oli võetud Afganistaanis, Iraagis ja Jugoslaavias kasutatud NATO taktika põhimõtted. Samas, järeldus, mis on saadud II konflikti operatsioonide võrdlemisest “Kõrbetorm” tüüpi operatsioonidega, on suhteliselt triviaalne: kaasaegse Vene Föderatsiooni relvastuse eripärad on sellised, et püstitatud eesmärkide saavutamine ilma inimkaotusteta on võimatu.

4.1 Lahingutegevuse põhilised etapid

4.1.1 Esimene etapp – Õhukampaania – September 1999

Esimese etapi eesmärgiks oli “ära lõigata” Tšetšeenia Dagestanist (vt. Lisa 4), takistamast sellega tšetšeenide reservide juurdevoolu.

Õhukampaania oli läbiviidud NATO operatsioonide stiilis.

Vägede operatsiooni esimeses etapis toimus lahingutegevuse piirkonna lokaliseerimine. Kasutati raadio-elektronivõitluse vahendid, mille abil suruti maha vastase telekommunikatsiooni keskused planeeritava lahingutegevuse piirkonnas. Desorganiseerimine, ning võimalusel ka tele- ja raadiosidevahendite maha surumine, võimaldasid lokaliseerida relvastatud konflikti informatsiooni komponenti. Telefonikeskused olid kõige olulisemate sihtmärkide seas. Löögid suunati ka elektrivõrgu hävitamisele. Venelased üritasid tõmmata paralleele esimese etapi ja NATO õhukampaaniaga Jugoslaavias. Vene õhuväe ülema sõnul olid kõik löögid suunatud ainult sõjaväe objektide pihta, kuid Tšetšeeniaast pärit videodelt on näha, et suur osa lööke tuli ka tsiviilobjektidele, mille tõttu hukkus sadu inimesi.

<http://www.fas.org/man/dod-101/ops/war/chechnya2.htm>

Samal etapil kasutati eriti aktiivselt föderalvägede kaudtuletoetuse relvi. Nende põhiline ülesanne oli vastase kaudtule relvade, luurevahendite, juhtimsipunktide, relvastuse ladude ja muude tähtsate objektide mahasurumine ja hävitamine. Üheaegselt sellega ehitati tugi- ja kontrollpunktid (TjKP), mille abil saavutati kontroll teede ja muude liikluselementide üle. Tugi- ja kontrollpunktid ehitati lokaliseeritava tsooni perimeetrile kõrvalasuvate tsoonide territooriumile. TjKP-i kaitset toetati suurtükiväe kaudtuletoetusega. Iga tugipunktil võib olla vastutusala raadiusega umbes 2/3 selles punktis asuvate suurtükiväe süsteemide laskeulatusest. Tänapäeva suurtükide jaoks teeb see umbes 10 kuni 20 km. Iga tugipunkt, võimalusel ka kontrollpunkt, kattis määratud maa-alad ja objektid oma vastutusosalal mitte vägede asetusega, vaid kaudtuletoetusvahendite koond- ja tõkketule sektorite ja aladega.

Väljaspool lubatud marsruutide mittesanktsioneeritud liikumise tõkestamine teostati TjKP-i tulega ning õhuväe löökidega. Föderaalvägede isikkoosseisu kergel laskerelvastust kasutati ainult enesekaitseks.

Tšetšeenide revastatud formeeringute hävitamine teostati täpsusrelvade (rakettide) löökide, kaudtulereelvade tule, elektroonsõja vahendite ning suurema osa vastase õhutõrje relvastuse hävitamise järel õhuväe löökidega.

Isoleeritud tsooni sees tegutsesid üldväe luureüksused. Nende eesmärgiks oli luure tehniliste vahendite paigaldamiseks ja orienteerumiseks (sh juhitud tulevahendite jaoks vajalike majakate paigaldamiseks) ning samuti tulemõjutamiseks, sihtmärgi osutamiseks ja tulejuhtimiseks vajalike andmete kogunemine.

TRF-i juhtimispunktide mahasurumine ja võimalusel ka hävitamine omas väga suurt tähtsust, sest et kaotasid tšetšeenid võimaluse föderaalvägede liikumist efektiivselt takistada

Esimese etapi põhiliseks tulemuseks oli luure-tulekontrolli saavutamine tulevaste lahingute piirkonna üle ning vägede põhigrupeerigu hargnemine.

11. oktoobril 1999 a. toimunud pressikonferentsil teatas Ühendatud grupeeringu ülem kindralpolkovnik Viktor Kazantsev, et operatsiooni esimene etapp on lõppenud ning alates 16. oktoobrist 1999.a. algab teine. Intensiivsete lahingute puudumist tõestavad ka teated Ühendatud grupeeringu kaotuste kohta. Seisuga 15.oktoobril 1999 a. olid 80 inimest rivist väljas, nendest 47 surnud. Tšetšeenide kaotused sama allika põhjal olid 1,5 – 2 tuhat hukkunut. See tõestab kaudtuletoetuse vahendite kasutamise efektiivsust operatsiooni esimese etapis.

Tšetšeenlaste andmete kohaselt olid samas ajavahemikus TRF-i minimaalsete kaotuste juures tapetud tunandeid vene sõdureid. Sama informatsiooni tõestavad mingil määral ka andmed Vene sõdurite emade komiteest. Nende andmete kohaselt alates augustist 1999 kuni 2000 aasta alguseni hukkus Tšetšeenias 3000 vene sõdurit ja veel 6000 sai haavata.

www.fas.org/man/dod-101/ops/war/chechnya2.htm

4.1.2 Teine etapp – Maismaakampania – November 1999

Selle etapi eesmärgiks oli moodustada üle kogu Tšetšeenia Vabariigi tugi- ja kontrollpunktide võrk. Selle võrgu abil pidi hiljem toimuma tšetšeenide relvastatud formeeringute hävitamine.

Operatsiooni teise etapi oli lahingülesannete lahendamisel ettenähtud avastatud vastase kaudtulereelvade, laskemoona ladude, baaside, taastatud juhtimispunktide ja eemalduvate (koonduvate) üksuste hävitamine. Piisava relvastuse ja laskemoona olemasolul võidi avastamise puhul samuti hävitada ka väikeseid vastase üksusi, mis ei võtnud aktiivsest lahingutegevusest

osa. Luure ning vastase tulemõjutamine toimus vahetpidamata seni, kuni ilmselgelt oli näha, et vastase üksused ei ole enam võimelised sooritama sihikindlat ja organiseeritud tegevust.

Teise etapi lõpufaasis sooritas vajadusel osa föderaalvägede põhiüksustest retki vastase territooriumile. See võis olla tingitud kaudtulereelvade ebapiisavast efektiivsusest, ilmastiku tingimustest või luurevahendite puudumisest. Põhivägede liikumisteed kulgesid reeglina väljaspool üldkasutatavaid teid, välditi asustatud punkte. Liiguti reeglina piirkondades, kus puudusid vastase statsionaarsed üksused. Kui aga sellised suunad ka puudusid, siis läbi piirkondade, kus vastase üksused olid juba hävitatud (sel juhul pidi olema väga usaldusväärne luureinformatsioon selle kohta). Sealjuures oli väga oluline, et selliste retkete eesmärgiks oli mitte otseselt vastase löömine, vaid TjKP-i süsteemi tekitamine. Selle abil toimus hiljem kogu tsooni siseselt kontrolli saavutamine ning vastase efektiivne tulemõjutamine.

Teise etapi põhiliseks tulemuseks oli vastase üksuste hävitamine. Arusaadav, et üksikud elemendid võisid säilitada võimalusi lokaalseks relvastatud vastupanu osutamiseks isegi ilma tsoonisisese manöövrivõimaluse ning keskjuhtmise ja tagala toetuseta. Ülejäänud tšetšeenide üksuste hävitamiseks toimusid kõrgema juhtkonna otsustamisel asustatud punktide, maa-alade, ehitiste “puhastamised”. Teisisõnu toimus föderaalvägede aktiivne tegevus lokaliseeritud tsooni sees. Selliste “puhastamiste” läbiviimisel tulemõjutamise ja luuresüsteemid toimivad samamoodi nagu teises operatsiooni etapis. “Puhastamisel” kasutasid föderaalvägede üksused ja allüksused juurdeantud suurtükiväe ja õhuväe ning samuti tankide ja BMP-de tuld. Tankid ja BMP-d asusid tšetšeenide TT relvade laskeulatuse väljaspool ning olid võimelised vastast hävitama osade kaupa mis omakorda võimaldas vägede koondamist vastavalt vajalikule suunale. Soomustehnika jaoks raskesti läbistavates kohtades (mägedes, metsamassiivides) oli probleemiks mitte just vastase hävitamine vaid pigem selle avastamine. Seda enam, et reeglina just sellised tšetšeenide rühmitused koosnesid võitlejatest, kes ei nõustunud läbirääkimiste pidamisega. Sellepärast oli mõttekam TjKP-i süsteemi abil isoleerida raskesti läbistavad piirkonnad territooriumitest, kus asus tsiviilelanikkond selleks, et hiljem ööpäevaringse tulekontrolli löökide ja spetsiaalselt ettevalmistatud ja varustatud spetsnazi tegevusega hävitada ellujäänud vastane.

26. novembril teatas Ühendatud grupeeringu staabiülem kinralleitnant Valeri Manilov pressikonferentsil, et operatsiooni teine etapp hakkab lõppema ning kohe on algamas kolmas.

www.fas.org/man/dod-101/ops/war/grozny2000.htm

4.1.3 Kolmas etapp – Võitlus mägedes – November 1999 – Veebruar 2000

Kolmanda etapi eesmärgiks oli hävitada Tšetšeenia relvastatud formeeringud mägede piirkonnas ning luua võimalikud head eeldused põgenike naasmiseks.

Vene Föderatsiooni kaitseministri Igor Sergejevi sõnul pidi kolmas etapp kestma maksimaalselt kolm kuud.

www.fas.org/man/dod-101/ops/war/chechnya2.htm

Kuid juba alates detsembrist 1999 sooritasid tšetšeenid mitmeid rünnakuid föderaalvägede pihta Gudermesi, Arguni ja Urus-Martani piirkonnas. Tšetšeenia presidendi Aslan Mashhadovi sõnul pidid jätkuma TRF-i rünnakud ka edaspidi, kuid lahingutegevuse raskuspunkt pidi kanduma üle mägede piirkonda.

Samal ajal mägede operatsiooniga algas Groznõi vallutamise operatsioon. Föderaalvägede plaanide kohaselt pidi Groznõi kaitse alistuma juba 1999-2000 aastavahetuseks, kuid tšetšeenid osutasid oma vabariigi pealinnas visa vastupanu ning 3ndaks veebruariks 2000 oli ainult 50% linnast vallutatud venelaste poolt. Selleks ajaks ületas VF vägede grupeeringu isikkoosseisu arv 93 tuhandet sõdurit.

www.fas.org/man/dod-101/ops/war/chechnya2.htm

Pärast pikaajalisi Groznõi lahinguid pidid tšetšeenid linnast lahkuma ja liikuma mägede piirkonna suunas. Venelased olid selleks manöövriks valmis ning korraldasid mitmeid varitsuse tüüpi väikeseid operatsioone, kus laialt kasutati ka miinitõkkeid. Suuri kaotusi kandes jõudis enamuse TRF-i üksusi siiski mägedesse. Algasid lahingud mägedes. Vastaspoolte isikkoosisu suhe oli umbes 1:6 venelaste kasuks (ca 8000 tšetšeeni ja ca 50000 venelast). Samuti oli ka föderaalvägede poole peal suur ülekaal lahingutehnika ja kaudtulerehvastuse osas. Arvestades tekkinud olukorda otsustasid Tšetšeenia juhid lõpetada võitlus mägedes ning minna üle sissitaktikale kogu vabariigi territooriumil.

Alates sellest hetkest algas naljas ja viimane operatsiooni etapp, mis kestab siiaani.

Viimase etapi eesmärgiks oli Tšetšeenia relvastatud formeeringute lõplik hävitamine kogu vabariigi territooriumil. Seda teostati kasutades luure-tuleoperatsiooni põhimõtteid.

4.2 Luure-tuleoperatsiooni põhimõtete realiseerimine

Teise konflikti käigus oli Vene Föderatsiooni poolt kasutatava taktika põhimõtteks “luure – tuleoperatsioon” (vene. k. *razvedovatelno-ognevaja operatsija*). Luure-tuleoperatsiooni peamiseks põhimõtteks oli kahepoolse tulevahetuse vältimine ning üleminek ühepoolsele Tšetšeenia relvastatud formeeringute mõjutamisele. Vastase hävitamine toimus peamiselt kaudtule ja väikeste (kuni kompanii) luurepatrullide abil. On ilmselge, et föderaalvägede lahingutegevuse nurgakiviks on õhuväe, raketiväe ja suurtükiväe löögid, s.t. kaudtulerehvade löögid. Selle tulemusena föderaalvägedel õnnestus praeguseks ajaks põhimõtteliselt ära täita operatsiooni ülesanded – vastase vägedegruppeeringu hävitamine tunduvalt väiksemate, kui 1994 – 1996 aa., isikkoosseisu kaotuste juures.

Põhilisteks piiranguteks föderaalvägede kasutamisel konfliktis oli soov hoida oma vägede kaotus minimaalsena, teiseks piiranguks, mis raskendas föderaalvägede kasutamist oli soov vältida kaotusi tsiviilelanikkonna seas. Nende järgimine tõestati selgelt föderaalvägede taktika ja asustatud punktides asuvate TRF-i pihta suunatud õhu- ja suurtükiväe löökide piiratud arvuga. Kõige efektiivsemat vastase hävitamise viisi – suurtükiväe ja lennuväe massivseid tulelööke enam ei kasutatud tänu vajadusele jälgida teist piirangut.

Luure- tuleoperatsiooni taktika nägi ette esimeses etapis lahingutegevuse tsoonide lokaliseerumist. Sellega taheti kindlustada föderaalvägede liikumise ohutust ning takistada Tšetšeenia relvastatud formeeringute tagamist relvade, laskemoona, uue varustuse ja inimressursidega.

<http://chechnya.genstab.ru/art_nvo_bochk.htm>

Näiteks uue taktika efektiivsusest võib tuua lahingud tšetšeenide tugipunktide hõivamisel Goragorski aleviku juures. Ida grupeeringu ülem kindralmajor Vladimir Šamanov kandis ette, et tugipunktid said hõivatud tänu õhuväe löökidele, suurtükiväe tulele kinnistelt tulepositsioonidelt, tankide ja TTRK – otsesihitimisega. Kokkuvõttes hõivasid föderaalväed aleviku ja Terski seljandikul olevad kõrgendikud minimaalsete kaotustega (1 inimene haavatud). Samal ajal tšetšeenidel oli surnutena kuni 250 võitlejat. Ida grupeeringu ülem oli otsustanud aleviku motolaskurüksustega otsese rünnaku asemel kasutada kaudtulevahendeid, mis oli selgelt õigustatud vaadates kaotuste suhet.

<http://chechnya.genstab.ru/art_nvo_bochk.htm>

Sellise taktika kasutamise õigsusut tõestasid ka hilisemad föderaalvägede operatsioonid.

Lokaalse relvastatud konflikti üheks põhimõtteliseks erinevuseks laiamastaabilisest sõjategevusest on asustatud punktide hõivamise taktika. See erinevus on tingitud kahe põhilise piirangu täitmise vajadusest. Oma kaotusi on asustatud punkti hõivamisel võimalik vältida ainult raske relvastuse kasutamisega suurtes kogustes selleks, et asustatud punkt maatasta teha. Arvestades aga teist põhipiirangut, ei tohi seda teha enne tsiviilelanikkonna evakueerimise läbiviimist. Tuleb arvestada ka ehitistele, tehastele, tsiviilrajatistele tekitatud kahju isegi siis, kui vastase objektide hävitamiseks kasutatakse ainult täppisrelvi. Samas erinevate arvestuste põhjal on kasulik ehitada vägede liikumiseks ajutine ümbersõidutee või sild kui rünnata asustatud punkti.

Võttes vastu otsuse asustatud punkti hõivamiseks pidi samuti arvestama selle tsiviilelanikkonna suhtumisega (antud juhul) föderaalvägedesse. Inimesest, kelle maja purustati rünnaku ajal, sai kindel TRF-i poolehoidja. Just sellepärast üritati föderaalvägede edasiliikumisel asustatud punktidest ringiga mööda minna.

<http://chechnya.genstab.ru/art_nvo_bochk.htm>

Selge on see, et viimane lause ei kehti nende olukordade kohta, kus ei ole võimalik asustatud punkti ei blokeerida ega sellest ringiga mööduda. Näiteks isegi pealiskaudselt hinnangust piisab, et aru saada missugust tähendust omas tšetšeenide jaoks Goragorski alevik. See sulgeb möödapääsu piki Sunzenski seljandikku Tereki jõe paremal kaldal ning on võtmeks Terski seljandiku kõrgendikele. Seisuga 14. oktoobrile 1999 a., kui föderaalvägede käes oli üle kolmandiku Tšetšeenia territooriumist, oli Goragorski ainus asustatud punkt, kus TRF suutsid ettevalmistada pikkaajaline kaitse. Sel juhul oli kaudtuletoetuse relvade rünnak optimaalseks lahenduseks.

Ainukeseks asustatud punktiks, kus toimusid pikaajalised lahingud oli Groznõi. Groznõi lahingutes kasutati raskerelvastust ning sise- ja üldvägede eriüksusi. Groznõi operatsioon oli ülesehitatud tunduvalt loogilisemalt, kui sama operatsioon esimese konflikti ajal. Linna blokeerimisele järgnes tuleettevalmistus ning kaudtuletoetusrelvade tegevus vägede tegevuse kindlustamisel.

<http://chechnya.genstab.ru/art_nvo_bochk.htm>

Tšetšeenia mägede piirkondade hõivamine toimus parallelselt Groznõi operatsiooniga Idagrupeeringu vägede poolt. Tulemõjutuse sügavuse suurendamiseks oli läbi viidud rida taktikalisi dessante. Vägede liikumiseks mööda Gruusia piiri oli ehitatud tee. See võimaldas laialt kasutada rasket tehnikat ka mägede piirkonnas ning veelkord tõestas, et põhimõttelist tähtsust omab mitte ainult valitsevate kõrgendike ja kommunikatsiooni sõlmede hõivamine, vaid ka kaudtuletoetuse ülekaal, mis tänapäeval on võimalik ainult raskerelvastuse kasutamisel. Föderaalvägede aktiivne toetus mägede piirkonnas oli eelduseks edukale TRF-i blokeerimisele ja hävitamisele tasandikulises Tšetšeenias.

<http://chechnya.genstab.ru/art_nvo_bochk.htm>

4.3 Järeldused

II konfliktis üheks põhimõtteks oli esmajärjekorras toetuskeskuste hävitamine sh. juhtimis-, luure-, informatsioonikeskused. Vastavalt sellele põhimõttele toimusid II konflikti alguses raketti- ja õhuväelöögid esmajärjekorras telekeskuse, juhtimispunktide, ettevalmistusbaaside, naftatehaste ja kütusereservuaaride pihta. Tänu sellele taktikale jaanuariks 2000.a. jäid tšetšeenid tsentraliseeritud juhtimisest ilma, lisaksoli täielikult hävitatud materiaaltehnolise tagamise süsteem. Selle tulemusena muutus ka TRF-i taktika. Üldvägede tegevuse imiteerimisest mindi föderaalvägede tagalas asuvate objektide rünnakutele üle.

Tšetšeenide kaitse püsis tänu gruppide manöövrivõimelisusele, tsentraliseeritud juhtimis-, luure- ja materiaaltehnolise tagamise allsüsteemidele.

Lahingutegevuse kogemus näitas, et oluline oli nende alasüsteemide hävitamine enne Tšetšeenia kaitse statsionaarseid elemente. Operatsiooni alguses pöörati erilist tähelepanu tšetšeenide tehnika kolonnide hävitamisele.

1999.a. septembri kuu lõpuks oli olukord Tšetšeenias tunduvalt erinev „klassikaliste“ laiamastaabiliste sõdade alguse tingimustest. Föderaalväed viisid läbi lahingutegevuse piirkonna lokaliseerimise. Toimusid Groznõi teletorni, naftatehaste, naftatootajate ladude, sildade, lennuvälja, mobiilside keskuste ja ettevalmistuskeskuste pihta. Kaudtule katte all hõivasid föderaalväed ohutuse tsoonide tekitamiseks valitsevad kõrgendikud piiriäärses tsoonis ja Tšetšeenia territooriumil. Seejärel alustas õhuvägi, raketiväed ning suurtükivägi tulelöökid andmist Tšetšeenia Vabariigi territooriumil asuvate tähtsamate välja luuratud objektide pihta eesmärgiga valmistuda üldvägede tegutsemiseks teises etapis.

II konflikti operatsioonid olid põhimõtteliselt erinevad sõjast välisriigi armeega. 1999 – 2000 a. Kampania oli ülesehitatud luure- tuleoperatsiooni põhimõttel ja see oli venelaste jaoks esmakordne kogemuseks. Kampania eripäraks oli vastase mõjutamine tsoonidest, mis asusid väljaspool tema relvade laskeulatuse. Sellise taktika puhul mängib põhilist rolli õhuväe, raketiväe ja suurtükiväe tegevus.

<http://chechnya.genstab.ru/art_nvo_bochk.htm>

5. VENE FÖDERATSIOONI SUURTÜKIVÄE TAKTIKA

II KONFLIKTIS

Antud peatükis tugineb autor Põhja- Kaukaasia sõjaväe ringkonna endise staabi ülema kindralleitnanti V.Potapovi tehtud ettekandele tuues esile muutused, mis toimusid Vene Föderatsiooni suurtükivägedes teise Tšetšeenia konflikti jooksul.

5.1 Suurtükiväe grupeeringu moodustamine

Suurtükiväe kasutamise kogemus lahingus näitas, et selle efektiivseks kasutamiseks on kasulik moodustada suurtükiväe grupeering, mis kuulub kindlaks määratud suunas tegutsevate üldvägede koondiste ja üksuste koosseisu.

Kogu STV grupeering oli vaja koondada ühte kohta kästud suunas keskjuhtimise tagamiseks, laskemoona juurdeveoks, positsioonide valvamiseks ja lähikaitse organiseerimiseks. Vastase lennuväe puudumine ja kaudtuletoetusüksuste väike arv võimaldavad samuti koondada STV grupeeringut ühte kohta.

Miinpilduja allüksused oli mõttekam kasutada roodude (rühmade) lahingurühmituses, allutades neid rühmade ja/või relvade kaupa.

TT allüksused positsioonide ja lähtealade hõivamise ajal oli mõttekam kasutada koondunult viies neid hargnemisjoontele. TT vahendite kasutamine asustatud punktis lahingutegevuse ajal on võimalik meeskondade kaupa üldvägede allüksuste koosseisus sihtmärkide otsesihhimise tingimustes.

Suurtükiväe grupeeringute juhtimist oli mõttekam teostada hajutatult – kästud suundades.

Üldvägede (jalaväe) ülem peaks püstitama vajadusel STV ülematele ülesanded koondunult naabrite, sisevägede, õhudessandivägede, lennuväe huvides tuletoetuse ülesannete täitmisel.

< http://chechnya.genstab.ru/art_flb_12.htm >

5.2 Suurtükiväe kasutamine üldvägede koondiste ja üksuste rännakutel ning paigutamisel koondumisaladele

Rännakute ajal asusid suurtükiväe allüksused üldvägede koondiste ja üksuste kolonnides. Sealjuures asus osa suurtükiväe allüksustest tulepositsioonidel ning tegeles vastase tulega mõjutamisega kolonni rännaku puhul. Kolonni väljumisel maksimaalse laskeulatuse piirkonnast asus järgmine suurtükiväe allüksus positsioonidele, aga eelmine ühines suurendatud kiirusega kolonniga ning jätkas rännakut selle koosseisus. Antud rännakute julgestamise viisi edukalt kasutati 42. ja 8. armeekorpustes.

Uute allüksuste grupeerigu koosseissu liitumisel harjutati rännakute katmist tulega, liikumist üksuse koosseisus ja positsioonide hõivamist.

Rännaku katmine ja koondtulepunktide planeerimine toimub eelnevalt vastase võimalike löökide suunas.

Rännaku alguses ja selle käigus täidavad suurtükiväe üksused lahinguülesandeid eelnevalt planeeritud maa-aladel, tekitades “tulekoridori” rännaku marsruutidele.

8ndas armeekorpuses pandi osa suurtükiväge valitsevatele kõrgendikele, kust see täitis lahinguülesannet rännakul olevate üksuste huvides otse- ja poolotsesihtimisega.

< http://chechnya.genstab.ru/art_flb_12.htm >

Reeglina väekoondised ja üksused täitsid lahinguülesannet ilma kindla rindejoone olemasoluta. See nõudis ka suurtükiväe üksustelt ringkaitse organiseerimist positsioonide hõivamise puhul. Sel juhul paiknes suurtükivägi üldvägede koondumisala keskel. Lahingute käigus tuli välja uus tuletoetuse liik – oma vägede koondumisalade tulega blokeerimine.

Positsioonide hõivamisega töötati välja oma koondumisala piirkonnas oleva vastase tulega mõjutamise plaan. Öösel planeeritud maa-alade pihta lasti “tülitavat” tuld ja valgustusmürske.

< http://chechnya.genstab.ru/art_flb_12.htm >

5.3 Suurtükiväe kasutamine lahingutegevuses asustatud punktis

5.3.1. Koostöö ja juhtimise organiseerimise

Üldvägede, sisevägede allüksuste, õhuhessantallüksuste, spetsnaz gruppide ja lennuväega koostöö organiseerimisel oli vajalik pidevalt täpsustada nende asukohta ja eesseisvate ülesannete iseloomu, kooskõlastada tuletegevust nii kaardil kui ka maastikul kontrollpunktide ülematega planeeritud sihtmärkide pihta, ning samuti spetsnazi ja Siseministeeriumi allüksuste ülematega, kes osalevad linna rajoonide “puhastamisel”.

Oluline oli suurtükiväe tulejuhtidega pideva side olemasolu, mis tagab kohese tuleavamise vajaduse puhul.

“Puhastuse” läbiviimisel ERF-i koondumisaladel oli soovitatav sisevägede alluvusse suunata suurtükiväe üksused, kuid mitte vähem kui üks suurtükiväe patarei ühe pataljoni kohta. Suurtükiväe patarei ülem asus üldvägede ülema koos ning tegeles tulejuhtimisega.

Suurte suurtükiväe TT üksuste kasutamine ei olnud soovitatav juhul, kui vastasel puuduvad suured mehhaniseeritud üksused. Rühmad ja üksikmeeskonnad allutati reeglina motolaskurallüksustele. Juhtimine toimus üldvägede ülemate kaudu.

Erilist tähelepanu pöörati tugipunktide hõivamisele, mis oli pioneeri tegevusega kindlustatud selliselt, et ilma suurtükiväe toetuseta ei olnud võimalik neid hõivata (sedasi kindlustatud

tugipunkt hoidis 2,5 tundi kinni 76. õhudesantdiviisi edasilikumist Groznõi lääneosas ja alles pärast suurtükiväe lööki 10 minuti jooksul oli see hõivatud minimaalsete kaotustega).

Suurtükiväe positsioonide valvamiseks ja kaitsmiseks antud motolaskurallüksuste koostöö organiseerimiseks oli vaja omada mitte ainult traat- (raadio-) sidet, vaid ka silmsidet näiteks vastase ründe kohtade valgustusraketidega märkimise meetodil.

Õise tuletegevuse ajal muutus (liikur-)suurtükivägi vastase rünnaku puhul kõige kaitsetumaks. Selle vältimiseks oli vaja erilist tähelepanu pöörata suurtükiväe tugipunktide valvamiseks ja kaitsmiseks ettenähtud valvepostide välja panemisele ning kasutada täies mahus relvade peal olevad öövaatlusseaded.

Lahingus asustatud punktis otsese tulejuhtimise tegevuse läbiviimiseks ei ole mõttekas kasutada eraldi tulejuhtimissoomukeid ja -punkte nende kaitsmatuse tõttu. Sellepärast oli mõttekam suurtükiväe tulejuhte kasutada sidevahenditega varustatud motolaskurallüksuste lahingurivistustes. Suurtükiväedivisjoni komandöri sidepidamine tugipunktidega toimus suletud kanalit pidi.

Asustatud punkti vahetus läheduses asuvas piirkonnas avati suurtükiväe tuli lahingutegevuse läbiviimisel ainult üldvägede ülema tellimisel ja ainult pärast aja ja koha kooskõlastamist teiste üksuste ülematega selleks eraldatud sidekanalil.

< http://chechnya.genstab.ru/art_flb_12.htm >

5.3.2. Suurtükiväe lahingukasutamine

a) Suurtükiväe luure

Suurtükiväe luure võimalused olid väga piiratud ja sellised tehnilise luure vahendid nagu SNAR, AZK, NRS, ARK ei taganud luure teostamist asustatud punkti tingimustes.

Sellisel juhul mängisid andmete hankimiselt olulist rolli agentuurluure, optiline luure ja helikopterid. Luure planeerimist tuli teostada arvestades pimedate nurkadega; luurekoridorid ning erilise tähelepanu piirkonnad pidid olema tunduvalt väiksemad kui tavatingimustes.

Vaatluspunktide hõivamist luuretlejuhtide poolt oli kasulik teostada nende liikumiselt teise ešeloniga, esimese ešelonit roodude taga.

Vaatluspunktide asukohad pidid olema kõrghoonetes (aga mitte katusel või ülemistel korrustel), mis paiknevad väljakute, jaamade, äärelinna piirkonnas. Vaatlust tuli teostada ruumide sügavusest maskeeringuks vastase snaiprite eest. Luuretlejuhil pidi olema kaasas raadiojaam suletud sidekanaliga, kodeeritud kaart ja GPS. Efektive tulejuhtimistegevuse läbiviimiseks oli

luuretulejuhil mõttekas omada sidet otseselt tuleüksuse või suurtükiväe grupeeringu tulejuhtimiskeskusega.

Suurtükiväeluure juhtimispunkt pidi asuma eesmise komandopunkti vahetuses läheduses selleks, et andmete kogumine ja analüüs võtaksid minimaalselt aega.

< http://chechnya.genstab.ru/art_flb_12.htm >

b) Kinnistelt suurtükiväe positsioonidelt

Suurtükiväe positsioonid pidid paiknema linna ääres (mitte lähemal kui 2-3 km ehitistest). Nende valvamise ja kaitsmisega tegelesid üldväeüksused (rühm- rood) oma vägedega (kuni 2/3 koosseisust postidel, eriti öösel). Erilist rolli mängis tugipunkti kindlustamine (igal relval oma kaevik ning laskemoon asub selleks ettenähtud kaevikus).

Asustatud punktis lahingu ajal, eriti siis, kui lahing käis kõrghoonete alal, oli vaja kasutada mortiiirlaskmist ning sisselaskmist tuli alustada suitsumürskudega. Ülesanne esimese tabamuse märkimiseks anti 2-3 tulejuhile korraga seoses vaatluse raskendatud oludega.

Suurtükiväe vastaseks tegevuseks moodustati 2-3 suurtükiväegruppi ning kasutati 6-10 suurtükiväe tulejuhti, kellele määrati luure ja hävitamise piirkonnad.

Reaktiivsuurtükiväge (9P140, BM-21) oli kasulik kasutada linna äärealadel või selle läheduses asuvate suurte elavjõu ja lahingutehnika kogunemiskohtade pihta.

< http://chechnya.genstab.ru/art_flb_12.htm >

c) Tankitõrje suurtükivägi

Kõige vigastustaluvam ja manöövrivõimelisem juhitud tankitõrjeraketikompleksiks osutus "FAGOT". Järelveetavate ning MT-LB, BRDM baasil tankitõrje süsteemide kasutamine ei olnud kasulik, kuna neil oli suur tabatavus ning 9 P148 / 9 P149 süsteemide lahingulised võimalused ei võimaldanud nende kasutamist asustatud punktis (trajektoori juhitud osa algab alates neljasajast meetrist).

Mõttekas oli MT-12, "ŠTURM-S", "KONKURS" süsteemide kasutamine linna äärealadel, vastase tehnika võimalikel liikumisteedel ning oma vägede koondumisalade valvamiseks ja kaitsmiseks.

SPG-9 sai kasutada ainult lähedalasuvate hoonete katustel või väiksematel tänavatel. Tuletegevus varjatud positsioonidelt oli võimatu tehnilistel põhjustel (tagaplahvatusala).

Suur laskekaugus (kuni 5 km) võimaldas kasutada "ŠTURM-S" süsteemi äärelinnas aga linna sees asuvate sihtmärkide laskmiseks juhul kui positsioonid asuvad valitsevatel kõrgendikel ning sihtmärkide nähtavus on hea.

< http://chechnya.genstab.ru/art_flb_12.htm >

5.3.3. Suurtükiväe ülesanded

Teise konflikti suurtükiväe taktika analüüsi põhjal oli selle relvaliigi põhilisteks ülesandeks:

1. Suurtükiväevastane võitlus.
2. Oma vägede kaudtuletoetus vastavalt kästud suundadele, kaasa arvatud sisevägede toetamine.
3. Oma vägede tuleblokeerimine.
4. Maastiku valgustamine lennuväe ja sisevägede luure ja tuletegevuse teostamiseks.
5. Laskmine otsesihimisega, eriti sildade, ületuskohtade ja jõekoole piirkondades.
6. Tuleülesannete täitmine arvestades suurtükiväe positsioonide ringkaitsega.

Oma vägede ja tsiviilelanikkonna tabamise vältimiseks toimub pidev kontroll:

- laskmiseks ettevalmistatud lähteandmete üle;
- relvade sihtimisseadmete üle;
- relvade õigeaegse hooldamise ja rihtimise üle;

< http://chechnya.genstab.ru/art_flb_12.htm >

KOKKUVÕTE

Esimene Tšetšeenia konflikt algas juba peaaegu 10 aastat tagasi. Selle aja jooksul on esiplaanile tulnud hoopis uued lahingutegevuse aspektid ja nüansid. Afganistaani, Iraagi, Jugoslaavia, Tšetšeenia ja muud konfliktid näitavad selgelt, et lähitulevikus ei ohusta maailma suured globaalsed sõjad suurriikide vahel. Lahingutandriks on saanud väikesed riigid, mis asuvad suurriikide mõju- või huvifääris. Sõltuvalt sellest on täielikult muutunud ka lahingutegevuse taktika. Oluliseks on saanud täppisrelvad, luure ja elektronisõja vahendite kvaliteet. Vastase armee totaalne arvuline ülekaal ei tähenda mitte mingil juhul veel kindlat võitu. Võitlevate inimeste võidutahe, kohesiooni tunne, ühine eesmärk koostöös teiste moraalsete komponentidega on tihtipeale võimelised ütlema otsustava sõna lahinguväljal.

Vaevalt julgeb keegi väita, et Tšetšeenia Vabariik oli esimese konflikti alguses eelistatud seisus. Suurem inimressurs, rohkem lahingutehnikat, ettevalmistatud ohvitserid – kõik rääkis Venemaa kasuks. Mis siis juhtus?

Suur kriis, mis tabas Venemaad eelmise sajandi lõpus mängis otsustavat rolli kogu riigi lagunemisel. Selle tagajärjel sai kannatada ka kunagi “võitmatu” vene armee. Venemaal tuntakse siiamaani uhkust oma legendaarne väejuhtide üle- Suvorovi, Kutuzovi, Nahhimovi, Žukovi jne üle. Nimekiri on pikk, kuid ei ole midagi odavamamat kui endine kuulsus. Praegused vene väejuhid jäävad oma teadmiste ja oskuste poolest kõvasti alla oma eelkäijatele. Täielikult kaotatud esimene Tšetšeenia konflikt näitas, et vanade teadmiste varuga ei ole tänapäeva lahinguväljal mitte midagi teha. Ükski oskus ei ole igavene. Taktikat on vaja arendada ja kohendada vastavalt vastase taktikale.

Kuigi selle töö peamiseks eesmärgiks oli jälgida just Vene Föderatsiooni suurtükiväe arengut esimeses ja teises Tšetšeenia konfliktis, suur osa analüüsist oli seotud üldise taktika muutuste jälgimisega. Selge see, et suurtükiväe taktika ei saa areneda siis kui üldvæed tegutsevad vana taktika järgi.

Esimese konflikti analüüs näitas seda, et venelaste suured kaotused isikkoosseisu ja lahingutehnika osas sõltusid enamasti sellest, et Tšetšeenia relvastatud formeeringute vastu kasutati vanaaegset, ennast ammendanud taktikat. Uutes tingimustes selline taktika ei toiminud ei üldvægedes ega ka suurtükivæes.

Enne teise konflikti algust tegid venelased korraliku esimese konflikti ebaõnnestumise analüüsi. Ja teise konflikti algus näitas, et mitte ilma asjata. Kasutusele olid võetud uusimad lahinguviisid, laialt kasutati NATO kampaaniade kogemust. Toimus suur muutus ka suurtükiväe taktika osas. Seoses uue üldvæe taktikaga hakati suurtükiväe üksustest moodustama suuremaid üksusi, mis tegutsesid ühe kindla üldvægede koondise koosseisus.

Muudeti ära juhtimise ja otsuste vastuvõtmise protsessid. Paranesid side- ja tulejuhtimise võimalused. Vaatati ümber erinevate suurtükiväe üksuste ülesanded lahingus.

Suurtükiväe ja loomulikult üldise taktika muutus oli peamiseks põhjuseks sellele, et teine Tšetšeenia konflikt võideti väikeste kaotustega ja lühikese aja jooksul. Konflikti viimane etapp ehk lõpufaas võib veel kesta aastaid, kuid see ei ole enam laiamastaabiline sõjategevus, vaid konfliktijärgne vastupanu.

КРАТКОЕ ОБОБЩЕНИЕ

В данной работе на основе анализа исходных материалов автор выяснит насколько и в зависимости от чего изменилась тактика артиллерийских войск Российской Федерации в первом и втором конфликтах в Чечне.

На основе анализа исходных материалов проведено исследование, которое охватывает всеобщую и артиллерийскую тактику Российской Федерации в первом конфликте, а затем развитие тактики во втором конфликте в Чечне. На протяжении всей работы автор использует метод интерпритации, где после каждого раздела делается его промежуточный краткий анализ, из которых в конце делаются выводы по всей исследованной теме.

В работе используется много материалов из интернета, большая часть которых происходит от восточного соседа Эстонии. В связи с этим нужно упомянуть, что некоторые факты, в том числе и цифровые данные могут быть неверные. Также из-за недостатка и неточности военных терминов в эстонском языке автор использует некоторые им самим придуманные термины.

В первой главе говорится о целях исследовательской работы, её ограничениях. Читателя знакомят с методами исследования и источниками материалов.

Во второй главе говорится об общей тактике Российской Федерации в первом конфликте в Чечне, сравнивается её с уставом вооруженных сил Российской Федерации и ищется ответ на вопрос: “Соответствовала ли общая тактика Российской Федерации в первом конфликте в Чечне с уставом вооруженных сил и могли бы от этого зависеть такие большие потери Российской Федерации в личном составе и технике?”

В третьей главе читатель получает обзор об общей и горной тактике артиллерийских войск Российской Федерации в первом конфликте в Чечне. В пример приводятся некоторые операции (Шали, Аргун, Гудермес, Сержень- Юрта). Ищется ответ на вопрос: “Соответствовала ли и артиллерийская тактика уставу вооруженных сил?”

Во четвёртой главе говорится об изменении общей тактики Российской Федерации во втором конфликте в Чечне, её практическом применении и основных этапах боевых действий. Приведены примеры реализации принципов разведовательно- огневой операции.

В пятой главе автор даёт обзор о развитии тактики артиллерийских войск Российской Федерации в втором конфликте в Чечне. Также исследуется в этой главе использование артиллерии во время передислокации и в боях за населённые пункты.

В последней главе представляет автор главные выводы и замечания, сделанные на основе промежуточных анализов.

KASUTATUD KIRJANDUS JA ALLIKAD

Raamatud:

1. Ernits, H. 1998. *Valimik sõjandustermineid*. Tartu: OÜ Greif.

Allikad:

2. *Maavägede lahingumäärustik (Vene Föderatsioon)*. I osa. Diviis, polk.

3. Chechnya.Genstab.ru, 2003. Maaväe koondiste, allüksuste, üksuste tegevus Tšetšeenia operatsioonides.

< http://chechnya.genstab.ru/art_flb_01.htm > (17.08.03)

4. Chechnya.Genstab.ru, 2003. Kaardid ja skeemid

< <http://chechnya.genstab.ru/map/grozny96.gif> > (20.09.03)

5. Chechnya.Genstab.ru, 2003. Kaardid ja skeemid

< <http://chechnya.genstab.ru/map/chech-ingush.gif> > (20.09.03)

6. Chechnya.Genstab.ru, 2003. Kaardid ja skeemid

< <http://chechnya.genstab.ru/map/chechnya3.jpg> > (20.09.03)

7. Chechnya.Genstab.ru, 2003. 1994 – 96 a. sõja kroonika

< <http://chechnya.genstab.ru/chronique.htm> > (22.09.03)

8. Military Analysis Network, 2003. Graffiti for Russian troops: *Welcome to hell, Part II*.

< www.fas.org/man/dod-101/ops/war/chechnya2.htm > (11.11.03)

9. Chechnya.Genstab.ru, 2003. Vene „Torm mägedes“. Tšetšeenia lahingutegevuse kogemuse analüüs ja esialgsed järeldused.

< http://chechnya.genstab.ru/art_nvo_bochk.htm > (05.07.03)

10. Chechnya.Genstab.ru, 2003. Kaitseministeerium teeb järeldusi. Esimene osa.

< http://chechnya.genstab.ru/art_grani1.htm > (05.07.03)

11. Chechnya.Genstab.ru, 2003. 131. brigaadi mahalaskmine

< http://chechnya.genstab.ru/art_131brig.htm > (12.08.03)

12. iskatel.narod.ru, 2003. Lennuväe ja suurtükiväe kasutamine operatsioonides.

< <http://iskatel.narod.ru/ch/4glav.htm> > (22.05.03)

13. Chechnya.Genstab.ru, 2003. Bamuti hõivamine. 1996

< http://chechnya.genstab.ru/art_tr_bamut.htm > (26.06.03)

14. Chechnya.Genstab.ru, 2003. Maaväe koondiste, üksuste ja allüksuste tegevus Tšetšeenia operatsiooni läbiviimisel. Ebaseaduslike relvastatud formeringute suurtükiväe tulega mõjutamise organiseerimine.

< http://chechnya.genstab.ru/art_flb_12.htm > (14.08.03)

15. Military Analysis Network, 2003. Grozny 2000: Urban Combat Lessons Learned
<www.fas.org/man/dod-101/ops/war/grozny2000.htm> (11.11.2003)

LISAD

Lisa 1. Esimese Tšetšeenia konflikti alguses Vene Föderatsiooni vägede grupeeringu koosseis

34 pataljoni (5 motolaskurpataljoni, 2 tankipataljoni, 7 õhudessantpataljoni, 20 Siseministeeriumi pataljoni)

4 suurtükiväe divisjoni

2 liikursuurtükiväe divisjoni

3 reaktiivõhutorjedisjoni

2 tankitorje patareit

4 haubitsa patareit

1 reaktiivsuurtükiväe patareit

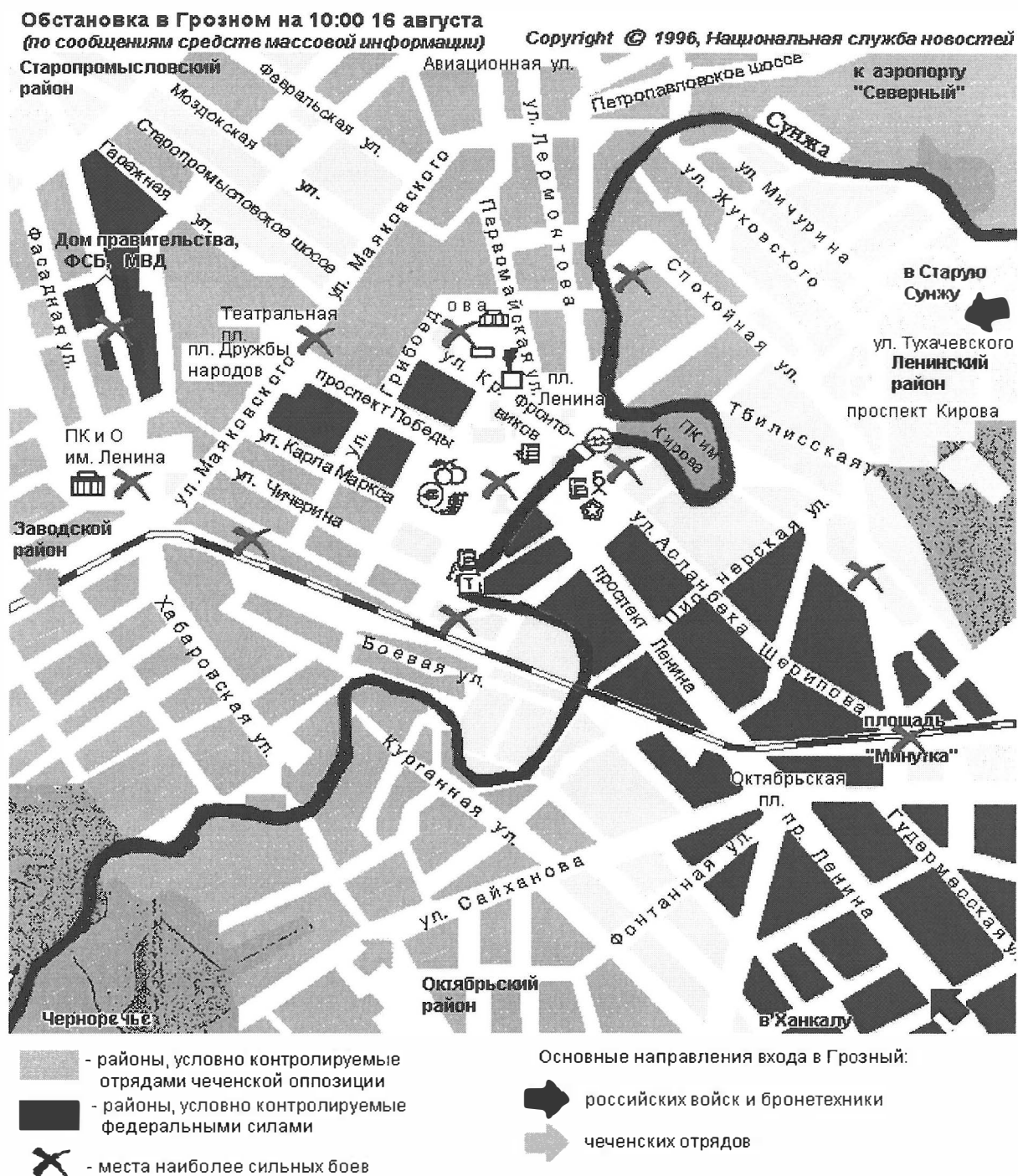
Kokku: 23,8 tuhat inimest (s.h. relvajõud – 19 tuhat, Siseministeerium – 4,7 tuhat), 102 tanki, 362 BTR, 231 BMP (BMD), 150 suurtükki / miinipildujat, 90 helikopterit (s.h. 47 lahingukopterit),.

Kokku kasutati 515 lennukit.

Chechnya.Genstab.ru, 2003. Maaväe koondiste, allüksuste, üksuste tegevus Tšetšeenia operatsioonides.

< http://chechnya.genstab.ru/art_flb_01.htm > (17.08.03)

Lisa 2. Groznõi. Olukord linnas 16. augustiks 1996

Chechnya.Genstab.ru, 2003. Kaardid ja skeemid

< <http://chechnya.genstab.ru/map/grozny96.gif> > (20.09.03)

Lisa 3. Tšetšeenia kaart

Chechnya.Genstab.ru, 2003. Kaardid ja skeemid

< <http://chechnya.genstab.ru/map/chech-ingush.gif> > (20.09.2003)

Lisa 4. Tšetseenia kaart

Chechnya.Genstab.ru, 2003. Kaardid ja skeemid

< <http://chechnya.genstab.ru/map/chechnya3.jpg> > (20.09.03)

Lisa 5. I konflikti ajalugu

1. Suvi 1994 – 10. detsember 1994

Opositsiooni aktiivne toetus ja föderaalvägede operatsiooni ettevalmistamine.

2. 11. detsember 1994 – kevad 1995

Sissetung Tšetšeeniasse ja lahingud Groznõi linna eest. Vaherahu Groznõis 13-19 veebruar 1995 a.

3. Märts – Juuni 1995

Linnade ja asustatud punktide hõivamine tasandiku Tšetšeenias. Sõda mägedes. Šamil Bassajevi rünnak Budjonovskile.

4. Juuni – Oktoober 1995

Vaherahu ja läbirääkimised sõjaväe küsimustes. Kallaletung kindral Romanovile ning läbirääkimiste lõpetamine.

5. Oktoober 1995 – Mai 1996

Partisanisõda (Argun ja Gudermes detsember 1995, Kizljär- Pervomaiskoe jaanuar 1996, Groznõi märts 1996, Argun aprill 1996). Tsetseenia formeeringute jõudude kogumine.

6. Mai – Juuli 1996

Alates 1. juulist vaherahu. Nazrani kokkulepped.

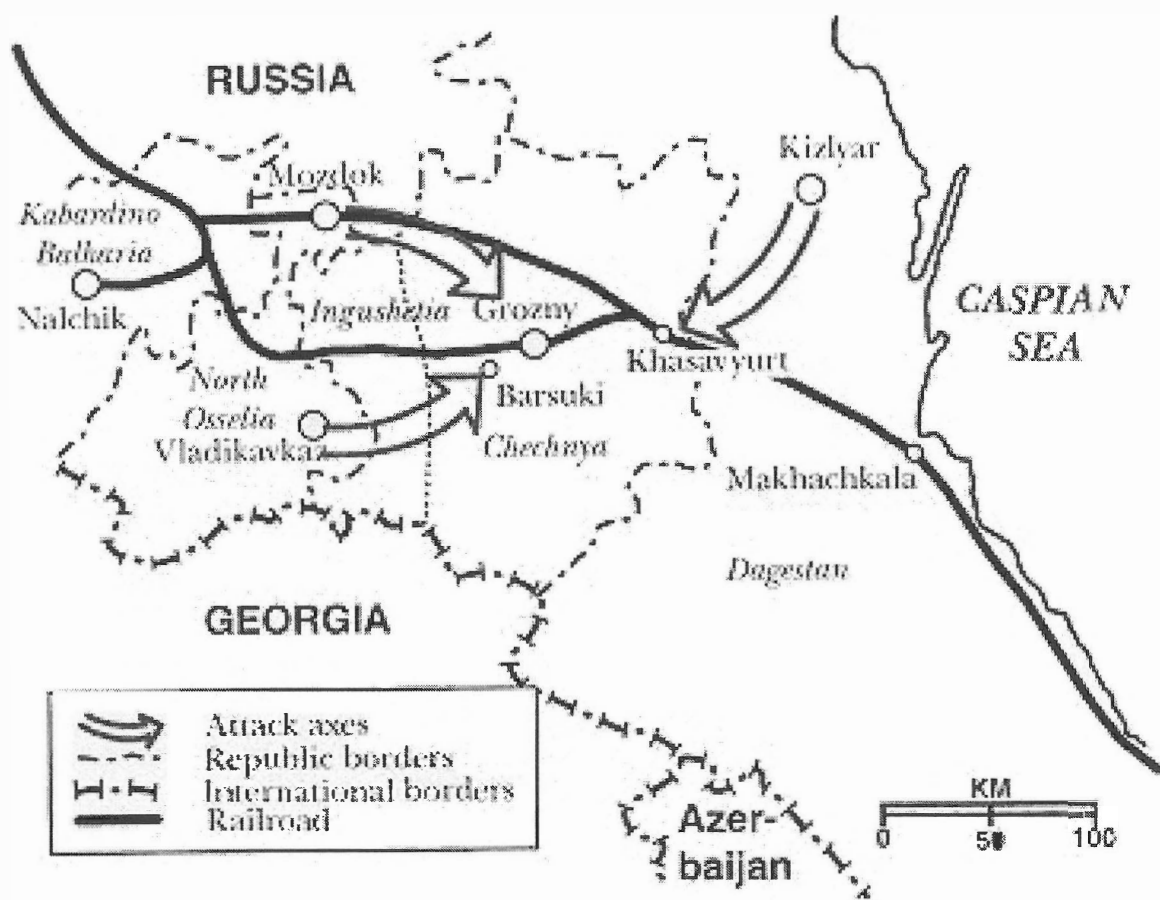
7. Juuli – August 1996

Operatsioonide taaskäivitamine mägede piirkondades. Groznõi vallutamine Tšetšeenia vägede poolt.

Chechnya.Genstab.ru, 2003. 1994 – 96 a. sõja kroonika

< <http://chechnya.genstab.ru/chronique.htm> > (22.09.03)

Lisa 6. Olukord Tšetšeenias esimese konflikti alguspäevadel

Military Analysis Network, 2003. Graffiti for Russian troops: *Welcome to hell, Part II.*

<www.fas.org/man/dod-101/ops/war/chechnya2.htm> (11.11.2003)